

Nr 124.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Gunnar Hedlund

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås, att anslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus för nästa budgetår upptages till 22 052 000 kronor. På tilläggsstat för innevarande budgetår äskas under anslaget 2 989 000 kronor. Anslaget till Utrustning av nya sinnessjukhus upptages för nästa budgetår till 890 000 kronor. Vidare föreslås viss upprustning av statens anstalt för fallandesjuka samt att för ändamålet på riksstaten uppföres ett anslag å 1 000 000 kronor. Slutligen hemställs om bemyndigande att till Salabygdens fornminnesförening överlåta visst Salberga sjukhus tillhörigt område.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
13 mars 1953.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HEDLUND, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Hedlund.

I årets statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkten 31, har anslaget till Utrustning av nya sinnessjukhus upptagits med ett allenast preliminärt beräknat belopp, 1 000 000 kronor. Anledningen härtill var, att medicinalstyrelsen vid tiden för statsverkspropositionens färdigställande inkommit med endast preliminärt förslag.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t på min hemställan under kapitalbudgeten, inrikesdepartementet, statens allmänna fastighetsfond, punkterna 1 och 2, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskilda propositioner i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna dels till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. ett investeringsanslag av 22 000 000 kronor, dels till statens anstalt för fallandesjuka: om- och utbyggnadsarbeten ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga hithörande spörsmål. I samband därmed torde jag få anmäla uppkomna frågor om anvisande av medel å tilläggsstat till riksstaten för löpande budgetår till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus.

Anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.

Anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1952/53.

Förslag

Uppförande av tuberkulosavdelning vid Ulleråkers sjukhus.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), att vid sjukhuset skulle uppföras en tuberkulosavdelning för en beräknad kostnad av högst 2 000 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1949/50 ett belopp av 300 000 kronor, varjämte riksdagen beslöt, att för ändamålet finge disponeras 300 000 kronor av de medel,

som av riksdagen tidigare anvisats för andra etappen av om- och nybyggnadsarbetena vid sjukhuset.

Genom beslut den 20 maj 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra tuberkulosavdelningen för en kostnad av högst 2 000 000 kronor samt ställde ett belopp av 600 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 framlagt förslag — enligt vilket kostnaderna beräknats till 2 300 000 kronor — anvisade 1950 års riksdag (skr. nr 209) för ändamålet ytterligare 100 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 anvisade vidare 1951 och 1952 års riksdagar sammanlagt 900 000 kronor för uppförande av tuberkulosavdelningen.

I skrivelse den 3 november 1952 har *byggnadsstyrelsen* anfört, att man vid upprättande av förslaget till tuberkulosavdelningen förutsatt, att avloppet skulle kunna via sjukhusets avloppsnät anslutas till Uppsala stads avloppsnät. Uppsala stad har emellertid såsom villkor för denna anslutning fordrat, att en klorreningsanläggning utföres, som skall rena avloppsvattnet innan det anslutes till stadens avloppsnät. Kostnaderna för en dylik anläggning jämte avloppsledningar beräknas uppgå till 80 000 kronor. Med hänsyn till att den ena paviljongen är i det närmaste färdigställd erfordras detta belopp på tilläggsstat för budgetåret 1952/53.

Ytterligare ombyggnadsarbeten vid sekundäravdelningarna i Rosöga, Ribbingelund och Olofsfors.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225) för budgetåret 1949/50 ett belopp av 500 000 kronor för vissa ombyggnadsarbeten vid de till Sundby sjukhus vid Strängnäs anslutna sekundäravdelningarna i Rosöga och Ribbingelund samt den till Sätters sjukhus anslutna sekundäravdelningen i Olofsfors.

Vidare anvisade 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209) för ytterligare ombyggnadsarbeten vid nämnda sekundäravdelningar 400 000 kronor för budgetåret 1950/51.

I skrivelse den 2 februari 1953 har *byggnadsstyrelsen* upplyst, att det i samband med ombyggnadsarbetena befunnits nödvändigt att vid sekundäravdelningarna i Rosöga och Ribbingelund anskaffa och inmontera reservkraftaggregat. Kostnaderna härför — vilka icke medtagits i de beräkningar, som legat till grund för tidigare medelsäskanden — uppgå till sammanlagt 75 000 kronor. Styrelsen hemställer, att sagda belopp måtte anvisas.

Uppförande av personalbostadshus vid Mariebergs och Pärilby sjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 till 1950 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skr. nr 209) för budgetåret 1950/51 ett belopp av 450 000 kronor till uppförande av två personalbostadshus vid

Mariebergs sjukhus i Kristinehamn och ett sådant hus vid det till Sätters sjukhus anslutna Pärby sekundärsjukhus i Grangärde.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra bostadshusen vid Mariebergs sjukhus samt anvisade för ändamålet 450 000 kronor.

I skrivelse den 3 november 1952 har *byggnadsstyrelsen* anfört, att de båda bostadshusen vid Mariebergs sjukhus nu färdigställt. Enär läget av dessa bostadshus icke hade fastställts vid tiden för anslagsäskandet hade kostnader för yttre arbeten, såsom framdragande av ledningar, anläggande av vägar o. dyl. ej upptagits i kostnadsberäkningarna. Dessa kostnader hade uppgått till 28 000 kronor. Byggnadsstyrelsen hemställer, att sagda belopp måtte anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1952/53.

Ombyggnads- och utvidgningsarbeten vid Furunäsens sjukhus vid Piteå.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1945 års riksdag (prop. nr 242; riksd. skr. nr 420), att vid sjukhuset skulle i enlighet med av chefen för socialdepartementet i propositionen nr 281 till 1944 års riksdag förordat förslag verkställas ombyggnads- och utvidgningsarbeten för en sammanlagd kostnad av högst 1 723 800 kronor. Av detta belopp avsågos 990 000 kronor för uppförande av en ny paviljong, 668 800 kronor för ombyggnad av huvudbyggnaden och 65 000 kronor för reparationer å huvudbyggnaden. För dessa arbeten ha av 1945, 1946 och 1948 års riksdagar för budgetåren 1945/46, 1946/47 och 1948/49 anvisats sammanlagt 1 350 000 kronor.

Sedermera framlade byggnadsstyrelsen i skrivelse den 22 november 1948 ett omarbetat och utökat förslag till ombyggnad av huvudbyggnaden, vilket av styrelsen kostnadsberäknades till 3 800 000 kronor. Samtidigt anmälde styrelsen, att kostnaderna för nybyggnadsarbetena, d. v. s. den nya paviljongen och därmed sammanhängande arbeten inom pannhuset, då uppskattades till cirka 1 250 000 kronor. Vidare framlade medicinalstyrelsen i skrivelse den 16 september 1949 förslag till viss utvidgning av byggnadsprogrammet för ombyggnaden av huvudbyggnaden, vilken ökning kostnadsberäknats till 350 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för arbetena vid sjukhuset komme alltså att uppgå till (3 800 000 + 1 250 000 + 350 000) 5 400 000 kronor. Förslaget till ombyggnad av huvudbyggnaden förelades 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), som icke motsatte sig den föreslagna omändringen och för fortsättande av arbetena vid sjukhuset anvisade 700 000 kronor för budgetåret 1949/50. Förslagen till viss utvidgning av byggnadsprogrammet för ombyggnaden av huvudbyggnaden underställdes 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), som lämnade förslaget utan erinran samt för budgetåret 1950/51 anvisade 1 100 000 kronor för fortsättande av arbetena vid sjukhuset. Vidare anvisade 1951 och 1952 års riksdagar 1 900 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

I skrivelse den 3 november 1952 har *byggnadsstyrelsen* upplyst, att man i enlighet med det fastställda byggnadsprogrammet under huvudbyggnadens gårdsplan utfört ett system av gång- och transportkulvertar mellan byggnadens olika delar. Vid utförandet av dessa kulvertar hade det visat sig, att hela det äldre ledningssystemet för värme, vatten och avlopp under gårdsplanen måst helt förnyas. Dessa arbeten, vilka med nödvändighet måst utföras i samband med det nya kulvertsystemet, hade kostat 280 000 kronor. Styrelsen hemställer, att detta belopp måtte anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1952/53.

Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), att för utförande av etapp 1 av de elektriska omlägningsarbeten vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik anvisa ett belopp av 53 000 kronor. Genom beslut den 20 maj 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att låta utföra arbetena samt ställde 53 000 kronor till styrelsens förfogande härför. Vidare anvisade 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) ytterligare 17 000 kronor för ändamålet.

I enlighet med av Kungl. Maj:t i propositionen nr 185 till 1948 års riksdag beslöt riksdagen (skr. nr 235), att etapperna 1 och 2 av de elektriska arbetena vid Restads sjukhus i Vänersborg skulle utföras för en beräknad kostnad av 46 000 kronor. Genom beslut den 4 mars 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att låta utföra arbetena samt ställde 46 000 kronor till styrelsens förfogande för ändamålet. För utförande av etapperna anvisade 1951 års riksdag ytterligare 31 500 kronor för genomförande av etapp 4 samt för omläggning av vissa delar av ytterbelysningen. Till sistnämnda ändamål anvisade slutligen 1952 års riksdag ytterligare 5 000 kronor. Sålunda har hittills för etapperna 1 och 2 samt för etapp 4 m. m. anvisats sammanlagt resp. (46 000 + 31 500) 77 500 och (23 000 + 5 000) 28 000 kronor.

I skrivelse den 6 februari 1953 har *medicinalstyrelsen* hemställt om ytterligare medel för utförande av ovan berörda arbeten. Av vid styrelsens skrivelse fogade promemorior inhämtas följande.

S:ta Gertruds sjukhus. Omläggning av de elektriska installationerna från likström till växelström (etapp 1) pågår. Genom inträffade prisstegringar samt på grund av att vissa ej tidigare beräknade arbeten måste utföras erfordras för etappens genomförande ytterligare 10 000 kronor.

Restads sjukhus. Arbetena i etapperna 1 och 2 äro nu avslutade. Under tiden arbetena pågått ha prisstegringar inträffat. Vidare ha vissa oberäknade omlägningsarbeten måst utföras. Till täckande av sålunda uppkomna merkostnader erfordras 11 000 kronor.

Genomförandet av etapp 4 pågår. För arbetenas färdigställande erfordras ytterligare 5 000 kronor.

Till elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus skulle i enlighet härmed å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår erfordras (10 000 + 11 000 + 5 000) 26 000 kronor.

Merkostnader till följd av prisstegringar å vissa byggnadsarbeten.

Förslag. I skrivelse den 3 november 1952 har *byggnadsstyrelsen* hemställt att för täckande av merkostnader för vissa byggnadsarbeten måtte anvisas dels å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1952/53 2 500 000 kronor, dels å kapitalbudgeten för budgetåret 1953/54 3 500 000 kronor. Till stöd för sin framställning har styrelsen anfört bl. a.

För kostnadsstegringar, avseende sådana byggnadsföretag under statens allmänna fastighetsfond, vilka hänföra sig till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks- och handelsdepartementen, anvisade 1948 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 2 ett investeringsanslag av 3 500 000 kronor. För byggnadsföretag vid statens sinnessjukhus anvisades däremot icke något motsvarande kollektivt anslag. Byggnadsstyrelsen har i stället i samband med sina anslagsäskanden de senaste åren med motivering i varje särskilt fall framlagt beräkning av det medelsbehov, som uppstått under anslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. på grund av den allmänna byggnadskostnadsstegringen. Till följd av dessa framställningar ha 1949—1952 års riksdagar å tilläggsstat anvisat resp. 503 000, 800 000, 338 500 och 1 586 000 eller tillhoppa 3 227 500 kronor.

Med hänsyn till det stora antal byggnadsföretag, som nu på grund av den senaste tidens kraftiga kostnadsstegringar äro i behov av tilläggsanslag av ifrågavarande art har byggnadsstyrelsen ansett sig böra föreslå, att ett särskilt kollektivt investeringsanslag anvisas för täckande av ifrågavarande merkostnader. Nämnade anslag synes böra i princip beräknas på samma sätt som nyssnämnda investeringsanslag, som uppförts i anledning av propositionen nr 2/1948. För beräkning av medelsbehovet på grund av de intill sommaren 1952 inträffade kostnadsstegringarna av ifrågavarande art har byggnadsstyrelsen upprättat en i skrivelsen intagen tablå. I denna ha medtagits alla ännu icke avslutade byggnadsföretag med den för riksdagen senast anmälda beräknade kostnaden, oavsett om detta belopp helt eller delvis anvisats. Antalet redovisade byggnadsföretag uppgår till 76.

I tablåen ingå två byggnadsföretag för vilka medicinalstyrelsen erhållit byggnadsuppdrag, nämligen uppförande av en läkarbostad vid S:ta Gertruds sjukhus och anordnande av promenadgård m. m. vid Pärilby sjukhus. Vidare har i tablåen angivits det för vart och ett av byggnadsföretagen gällande prisläget efter vilket kostnaderna beräknats, uppgift om det år byggnadsföretaget påbörjats ävensom det intill sommaren 1952 uppkomna medelsbehovet efter kostnadsberäkningens upprättande på grund av allmän byggnadskostnadsstegring. Vid beräkningen av sistnämnda medelsbehov ha samma kostnadsstegringstal använts som ligga till grund för motsvarande beräkning av anslaget till merkostnader för vissa byggnadsföretag under statens allmänna fastighetsfond, vilka hänföra sig till kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks- och handelsdepartementen. Hänsyn har därvid tagits till den tidrymd under vilken arbetena utförts eller komma att utföras. För arbeten, som ännu ej påbörjats, har sålunda full kostnadsstegring fram till sommaren 1952 beräknats. För pågående arbeten har emel-

lertid beräknats proportionsvis lägre kostnadsstegring, dock så att hänsyn tagits till att byggnadskostnadsnivån våren 1952 låg cirka 6 procent högre än sommaren 1951, medan motsvarande värde för sommaren 1952 endast var cirka 4 procent. Samtidigt har en justering av den vid styrelsens medelsframställning hösten 1951 anmälda byggnadskostnadsstegringen av 30 procent mellan sommaren 1950 och sommaren 1951 till 35 procent företagits.

Av tablån framgår, att för de i densamma intagna byggnadsföretagen, vilka sammanlagt omfatta en av riksdagen godkänd byggnadskostnad av 86 670 500 kronor, erfordras 14 374 500 kronor för täckande av de genom den allmänna byggnadskostnadsstegringen uppkomna merkostnader. Av sistnämnda belopp har emellertid 1952 års riksdag anvisat 1 541 000 kronor. Medelsbehovet uppgår sålunda till (14 374 500 — 1 541 000) 12 833 500 kronor.

Med hänsyn till att räkenskaperna ännu icke avslutats för ifrågavarande byggnadsföretag och att vissa av de nu pågående byggnadsföretagen ännu icke helt färdigställt, förutsätter byggnadsstyrelsen, att de medel, som komma att anvisas för täckande av merkostnaderna, icke skola i detalj bindas, utan att vissa justeringar få företagas inom den totalt angivna kostnadsramen av 14 374 500 kronor. Styrelsen erinrar om att den för det förenämnda anslaget till merkostnader för vissa byggnadsföretag erhållit sådant bemyndigande.

Yttrande. I anledning av byggnadsstyrelsens förslag har *statskontoret* anfört, att det med hänsyn till det stora antal byggnadsföretag, som på grund av den senaste tidens kostnadsstegring äro i behov av tilläggsanslag, icke vill motsätta sig, att — i likhet med vad som tidigare skett i fråga om vissa andra företag under statens allmänna fastighetsfond — ett särskilt kollektivt investeringsanslag anvisas för täckande av de merutgifter, som föranledas av de höjda byggnadskostnaderna. Statskontoret förutsätter härvid, att byggnadsstyrelsen noggrant tillser, att endast sådana utgifter, som direkt äro att tillskriva den allmänna kostnadsstegringen, bestridas från nämnda anslag.

Departementschefen.

I likhet med statskontoret finner jag lämpligt, att ett särskilt belopp anvisas för täckande av de merutgifter för vissa byggnadsföretag inom sinnessjukvården, vilka föranletts av de höjda byggnadskostnaderna. Emot byggnadsstyrelsens beräkning av medel för de merkostnader, som uppkommit till följd av prisstegringarna, har jag ej funnit anledning till erinran. Jag tillstyrker, att på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 under förevarande anslag anvisas ett belopp av 2 500 000 kronor. Beloppet bör ställas till byggnadsstyrelsens förfogande för att efter bemyndigande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall användas till täckande av

kostnadsökningar på de ifrågavarande byggnadsföretagen. Byggnadsstyrelsens hemställan om anvisande av 3 500 000 kronor för samma ändamål för budgetåret 1953/54 anser jag mig däremot icke nu kunna biträda. Denna fråga torde efter anmälan från styrelsen böra upptagas till behandling i samband med tilläggsstaten för nästa budgetår.

Med hänsyn till de särskilda omständigheter, som påkallat åtgärder utanför nyssnämnda byggnadsprogram vid Ulleråkers, Mariebergs och Furunäsets sjukhus, sekundäravdelningarna vid Rosöga och Ribbingelund samt i samband med vissa elektriska arbeten, tillstyrker jag, att i enlighet med de anslagsäskande myndigheternas förslag medel anvisas för täckande även av dessa kostnader på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår.

Anslag för budgetåret 1953/54.

Förslag.

Ulleråkers sjukhus i Uppsala.

Uppförande av tuberkulosavdelning.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. 225), att vid sjukhuset skulle uppföras en tuberkulosavdelning för en beräknad kostnad av högst 2 000 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1949/50 ett belopp av 300 000 kronor, varjämte riksdagen beslöt, att för ändamålet finge disponeras 300 000 kronor av de medel, som av riksdagen tidigare anvisats för andra etappen av om- och nybyggnadsarbetena vid sjukhuset.

Genom beslut den 20 maj 1949 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra tuberkulosavdelningen för en kostnad av högst 2 000 000 kronor samt ställde ett belopp av 600 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 framlagt förslag — enligt vilket kostnaderna beräknats till 2 300 000 kronor — anvisade 1950 års riksdag (skr. nr 209) för ändamålet ytterligare 100 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 anvisade 1951 års riksdag (skr. nr 195) vidare 500 000 kronor för uppförande av tuberkulosavdelningen.

Slutligen har 1952 års riksdag (skr. nr 245) med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 123 framlagt förslag anvisat 400 000 kronor för påbörjande av den andra i avdelningen ingående paviljongen.

För byggnadsföretaget ha sålunda hittills anvisats sammanlagt (600 000 + 100 000 + 500 000 + 400 000) 1 600 000 kronor.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* — med förmälan att den ena av de båda till avdelning-

en hörande paviljongerna jämte vissa gemensamma yttre arbeten påbörjats i november 1951 samt att den andra paviljongen beräknas kunna påbörjas under första halvåret 1953 och i huvudsak kunna färdigställas under budgetåret 1953/54 — hemställt, att 500 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för arbetenas fortsättande.

Ombyggnad av norra mansavdelningen.

Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 till 1950 års riksdag framlagt förslag anvisade riksdagen (skr. nr 209) 475 000 kronor till ombyggnad av norra mansavdelningen vid Ulleråkers sjukhus.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att igångsätta arbetena samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet skulle äga disponera högst 475 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 vid 1951 års riksdag anvisade riksdagen (skr. nr 195) ytterligare 900 000 kronor för byggnadsarbetena.

Vidare anvisade 1952 års riksdag (skr. nr 245) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 123 ytterligare 895 000 kronor för ifrågavarande byggnadsarbeten.

Sålunda ha för byggnadsföretaget hittills anvisats sammanlagt (475 000 + 900 000 + 895 000) 2 270 000 kronor för byggnadsföretaget.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* anfört.

Byggnadsstyrelsen har upplyst, att den första etappen av ombyggnadsarbetena — ombyggnad av den södra flygelbyggnaden till norra mansavdelningen — påbörjats under sommaren 1951 men icke kunnat drivas rationellt förrän mot slutet av året på grund av brist på arbetskraft. Dessa arbeten beräknades vara i huvudsak färdigställda under första kvartalet 1953. På grund härav kunde andra etappen — ombyggnad av norra flygelbyggnaden — påbörjas först i början av år 1953. Sistnämnda byggnads-etapp beräknades bliva färdigställd under loppet av nästa budgetår. Den tredje och sista etappen borde påbörjas under budgetåret 1954/55. Kostnaderna för var och en av första och andra etapperna hade tidigare preliminärt uppskattats till 1 800 000 kronor efter prisläget hösten 1949. Medelsbehovet under nästa budgetår kunde uppskattas till 1 500 000 kronor.

Kommittén hemställer i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag, att 1 500 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för byggnadsföretaget i fråga.

Uppförande av bostadshus för personal och förste läkare.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle för en beräknad kostnad av högst 1 000 000 kronor uppföras en försteläkarbostad och ett bostadshus

för ogift personal jämte vissa yttre arbeten samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 630 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande arbeten samt ställde ett belopp av 630 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* — med förmälan att byggnadsstyrelsen i skrivelse till kommittén anmält, att personalbostadshuset och de yttre arbetena enligt fastställd plan skulle påbörjas under hösten 1952 samt att övriga arbeten borde utföras under år 1953 — hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas (1 000 000 — 630 000) 370 000 kronor.

Installation av hissar i paviljongerna 12 och 15.

Ordningsföljden beträffande moderniseringen av vårdpaviljongerna vid sjukhuset upptogs till prövning av statens sinnessjukvårdsberedning år 1950. I skrivelse till Kungl. Maj:t den 16 februari 1950 framförde beredningen, att den av tekniska skäl ansåg mest angeläget, att paviljong 2 eller den s. k. norra manspaviljongen, i första hand blev föremål för renovering. Ombyggnad av paviljongen pågår f. n.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* i fråga om den fortsatta renoveringen av sjukhuset anfört bl. a.

Kommittén har för sin del funnit beträffande ordningen för den fortsatta renoveringen av sjukhuset, att vissa andra arbeten vid sjukhusets norra del jämte anordnande av matsalar och arbetsterapilokaler m. m. torde bli nödvändigt att utföra innan ombyggnaden av paviljongerna inom sjukhusets södra del kan påbörjas. Dessa paviljonger, sex till antalet, äro mycket omoderna och arbetskrävande. Detta gäller särskilt paviljongerna 12 och 15, i vilka vårdavdelningarna äro vertikalt organiserade med matsalar i källarvåningen, dagrum i bottenvåningen, övervaknings- och sovsalar i våningarna 1 och 2 trappor samt förråd i vindsvåningen. För att underlätta vårdpersonalens arbete och förbättra vårdmöjligheterna i dessa paviljonger, har kommittén funnit angeläget att — i avvaktan på byggnadernas slutliga upprustning — snarast installera hissar i desamma.

Kommittén har förutsatt, att hissarna skola anordnas i två tillbyggnader på sådant sätt, att de icke skola föregripa en framtida ombyggnad av paviljongerna. Kostnaderna ha beräknats till sammanlagt 200 000 kronor. Kommittén föreslår, att för nästa budgetår anvisas 200 000 kronor för arbetena i fråga.

Uppförande av överläkarbostad.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid sjukhuset skulle uppföras en överläkarbostad. Kommittén har härom anfört följande.

Vid nu pågående modernisering av paviljongerna har plats för evakuering av patienter hittills kunnat beredas inom de nyuppförda paviljongerna. Allteftersom ombyggnaderna fortskrida ökas kravet på evakueringsplatser. För att tillgodose detta behov har kommittén undersökt möjligheterna att inom sjukhuset anordna ytterligare evakueringsplatser. Därvid har det visat sig, att 40 nya platser kunna anordnas inom den ena av de vid sjukhuset uppförda två beredskapspaviljongerna. Denna paviljong inrymmer emellertid f. n. lokaler för rättspsykiatrisk undersökningsavdelning samt vissa arbetsterapilokaler. Den rättspsykiatriska avdelningen och terapilokalerna kunna förläggas till södra administrationsbyggnaden. Härför förutsättes, att den inom denna byggnad belägna överläkarbostaden 1 trappa frigöres och vissa ombyggnadsarbeten företagas. Flyttningen av läkarbostaden är ett led i generalplanen för sjukhusets ombyggnad, vilken förutsätter, att bostäderna förläggas till särskilt bostadsområde. Såsom kommittén anfört i sina petita för föregående år, bör överläkarbostaden förläggas till det planerade bostadsområdet i sjukhusets norra del. Byggnaden tänkes utformad såsom ett friliggande enfamiljshus i huvudsaklig överensstämmelse med de bostäder av detta slag, som under senare år uppförts vid de statliga sinnessjukhusen.

Kostnaderna för överläkarbostaden ha beräknats till 135 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Sundby sjukhus vid Strängnäs.

Uppförande av garagebyggnad.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid sjukhuset skulle uppföras ett nytt garage. Kommittén upplyser, att sjukhusets bilpark f. n. omfattar fem fordon, vilket antal inom den närmaste tiden kommer att öka med 2, nämligen dels en lastbil för transporter mellan sjukhuset och sekundäravdelningarna och dels en skåpbil för post- och andra smärre transporter. Sjukhusets garage kan inrymma tre bilar. Av de två övriga bilarna är en uppställd i vagnhallen vid centralköket och den andra i ett skyddsrum. För att tillgodose behovet av garageplatser för sistnämnda bil jämte de två ytterligare, som komma att anskaffas, måste sålunda utrymmen för tre bilar anordnas. Härjämte erfordras uppställningsplats för sjukhusets traktor.

Kommittén har funnit, att lämpligaste lösningen av förevarande spörsmål är att uppföra en garagebyggnad med plats för fyra bilar. Det nya garaget föreslås bli förlagt intill det befintliga. En av garageplatserna bör enligt kommittén skiljas från garaget i övrigt och förses med reparationsgrop. Därjämte böra omklädningsrum och toalett för personal anordnas inom byggnaden.

Kostnaden för garaget har beräknats till 65 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av personalbostäder.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid sjukhuset skulle anordnas ett antal personalbostäder. Kommittén anför beträffande behovet av sådana bostäder.

Familjebostäderna vid sjukhuset befinna sig efter nyligen verkställd modernisering i gott skick med undantag för två i ett på långt avstånd från sjukhuset beläget bostadshus. Denna byggnad är av så dålig beskaffenhet att en renovering av densamma icke är ekonomiskt försvarlig. Bostadshuset bör därför slopas. För att bostadsbeståndet icke skall minska och då behov av ytterligare familjebostäder föreligger vid sjukhuset bör ett nytt bostadshus uppföras. Därjämte böra nya bostäder inrättas i stället för de lägenheter, som komma att utgå i samband med ombyggnad av administrationsbyggnaden. Det samlade behovet av familjebostäder uppgår enligt verkställd utredning till en förste- och en andreläkarbostad samt två 3-rums- och två 2-rumslägenheter.

Bostäderna för ogift personal äro nästan helt förlagda i vårdpaviljonger och ekonomibyggnader och böra av denna anledning ersättas med nybyggnader. Antalet bostäder av detta slag är därjämte otillräckligt. Det totala nybyggnadsbehovet har uppskattats till sammanlagt cirka 120 dubletter och enkelrum.

Kommittén har föreslagit, att i första hand uppföras de båda läkarbostäderna och ett bostadshus för ogift personal. Läkarbostäderna böra utföras i överensstämmelse med övriga bostäder av detta slag, som under senare år uppförts vid statens sinnessjukhus. Personalbostadshuset beräknas inrymma 6 dubletter och 24 enkelrum, varav hälften om 18 och hälften om 14 m². Byggnaderna tänkas förlagda till ett nyplanerat bostadsområde nordost om de till sjukhuset hörande bostäderna vid Gamla Sundby.

Kostnaderna för nu föreslagna bostadshus jämte yttre ledningar, vägar och planeringsarbeten ha beräknats till sammanlagt 875 000 kronor, varav 110 000 kronor för försteläkarbostaden, 95 000 kronor för andreläkarbostaden, 550 000 kronor för personalbostadshuset samt 120 000 kronor för yttre ledningar m. m. Kommittén föreslår, att för nästa budgetår 500 000 kronor anvisas för arbetenas påbörjande.

Sekundäravdelningen i Ribbingelund.**Anordnande av arbetsterapi- och samlingslokaler.**

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att medicinalstyrelsen i skrivelse till kommittén föreslagit, att arbetsterapilokaler och samlingslokaler för patienter och personal anordnas i den outnyttjade byggnaden litt. A 3. I byggnaden skulle inrymmas en vävsal, två mindre samlingsrum jämte kök m. m. för personalen samt en större samlingsal för patienter jämte biografmaskinrum.

Kommittén har erinrat om att enligt de ursprungligen uppgjorda planer-

na för ianspråktagande av ifrågavarande barackläger för sjukvårdsändamål ingick anordnandet av nu föreslagna lokaler. Med iordningställande av dessa hade emellertid fått anstå för inredningen av de mera angelägna vårdpaviljongerna. Med hänsyn till önskvärdheten av att mera ordnad arbetsterapi möjliggöres och på grund av sjukhusets isolerade läge böra enligt kommitténs mening samlings- och förströelselokaler anordnas för patienter och personal. Ifrågavarande byggnadsarbeten böra enligt kommitténs mening snarast igångsättas.

Kostnaderna för byggnadsarbetena ha beräknats till 165 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Sekundäravdelningen i Rosöga.

Anordnande av arbetsterapi- och samlingslokaler.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* anfört, att sekundäravdelningen i Rosöga liksom avdelningen i Ribbingelund saknar erforderliga arbetsterapi- och samlingslokaler. I likhet med vad kommittén anfört beträffande sådana lokaler vid Ribbingelund har kommittén föreslagit, att motsvarande lokaler anordnas även vid nu ifrågavarande sekundäravdelning.

Kostnaderna ha beräknats till 145 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Inredande av bostäder.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att medicinalstyrelsen till kommittén anmält, att en paviljong vid sekundäravdelningen i Rosöga, hittills avsedd enbart för kvinnliga patienter, belagts med manligt klientel. Syftet härmed hade varit att på detta sätt förse sjukhuset med arbetskraft, lämplig för tyngre, löpande göromål såsom skötsel av markområdena omkring sjukhuset m. m. Denna åtgärd medförde, att det delvis erfordras manlig vårdpersonal, vilket krävde anordnande av familjebostäder.

Kommittén har föreslagit, att en lägenhet om 2 rum och kök i bostads- huset litt. B 1 och två sådana lägenheter i bostadshuset litt. B 2 iordning- ställas. Därjämte förutsattes anordnande av två enkelrum med alkov, fyra enkelrum samt tre nattvaktssrum i byggnaden litt. E, vilken f. n. är delvis ianspråktagen för expeditioner m. m. men i övrigt står outnyttjad.

Kostnaderna för byggnadsarbetena ha beräknats till 140 000 kronor. Kommittén föreslår, att sagda belopp anvisas för nästa budgetår.

Birgittas sjukhus i Vadstena.

Uppförande av vårdpaviljonger.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle för en kostnad av högst

2 500 000 kronor uppföras två nya vårdpaviljonger — D III och D IV — samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 1 350 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra nämnda paviljonger för en kostnad av högst 2 500 000 kronor samt ställde ett belopp av 1 350 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande. Av beloppet voro 1 225 000 kronor avsedda för paviljong D III och 1 275 000 kronor för paviljong D IV.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* — med förmälan att byggnadsstyrelsen upplyst, att paviljong D III påbörjats och att paviljong D IV beräknas bli påbörjad under hösten 1953 — i enlighet med styrelsens förslag hemställt, att ett belopp av 900 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för fortsättande av arbetena.

Uppförande av vårdpaviljong D V.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle uppföras två vårdpaviljonger, D III och D IV. Dessa paviljonger, avsedda för halvroliga respektive oroliga kvinnor, ingingo som de första byggnadsobjekten i den andra etappen av sjukhusets utbyggnad, vilken etapp därutöver omfattar uppförande av fyra vårdpaviljonger, administrationsbyggnad, arbetsterapilokaler, verkstäder samt samlingshall m. m.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* föreslagit att ombyggnaden av sjukhuset fortsattes med uppförande av ytterligare en vårdpaviljong. Kommittén anför bl. a.

Under nästa budgetår bör utbyggnaden av sjukhuset fortsätta med ytterligare en paviljong för oroliga kvinnor, omfattande två avdelningar med vardera 24 platser. Sedan denna paviljong uppförts, är hela den kvinnliga avdelningen färdigställd. Utformningen av paviljongen överensstämmer helt med den av 1952 års riksdag beslutade paviljongen D IV.

Kommittén får i detta sammanhang framhålla, att på grund av sjukhusområdets begränsning måste den nu föreslagna paviljongen förläggas till sådan byggnadsmark, som är så lågt belägen, att avloppsledningarna från byggnaden icke kunna direkt anslutas till sjukhusets befintliga avloppssystem. Det är sålunda nödvändigt att vidtaga särskilda åtgärder för avloppsvattnets avledande från såväl ifrågavarande paviljong som övriga inom denna del av sjukhusområdet planerade byggnader. Kommittén föreslår därför, att ett pumpverk med tryckledning till avloppssystemet anordnas.

Kostnaderna för arbetena ha uppskattats till sammanlagt 1 425 000 kronor, varav för vårdpaviljongen 1 350 000 kronor och för pumpverket 75 000 kronor. Av detta belopp **erfordras** enligt kommitténs mening för nästa budgetår 975 000 kronor för arbetenas påbörjande.

Uppförande av administrationsbyggnad.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid sjukhuset skulle uppföras en administrationsbyggnad. Kommittén framhåller, att vid sjukhuset f. n. icke finnes någon särskild administrationsbyggnad med medicinskt centrum. Sådana lokaler äro nu inrymda i ett flertal olika byggnader inom sjukhuset. Lokalerna äro otillräckliga och bristfälliga. Deras spridning medger icke en tillfredsställande vård och behandling av de sjuka samt förhindrar en rationell drift av sjukhuset i övrigt. Sedan numera den första etappen av sjukhusets utbyggnad i huvudsak färdigställts och den andra etappen påbörjats, har tyngdpunkten i sjukhusets verksamhet alltmer samlats inom det nya sjukhusområdet. Kravet på goda administrations- och behandlingslokaler inom detta område har därför i hög grad skärpts.

Kommittén har funnit det angeläget, att en byggnad, inrymmande lokaler av ifrågavarande slag snarast uppföres inom det nya sjukhusområdet. Byggnaden, som beräknas bliva förlagd mitt emellan den kvinnliga och den manliga avdelningen invid sjukhusets huvudinfart, är avsedd att erhålla en T-formad plan. Den ena flygeln, som skall uppföras i en våning jämte souterrängvåning, föreslås skola inrymma lokalerna för medicinskt centrum. Den andra flygeln, vilken skall uppföras i två våningar, kommer att i huvudsak inrymma sjukhuskontor och läkarexpeditioner. Byggnaden kommer att omfatta samtliga de lokaler, som enligt statens sjukhusutrednings av år 1943 betänkande rörande sinnessjukvården (SOU 1948: 37) skola finnas i en byggnad av detta slag. Bristen på läkare och annan personal anses enligt kommittén icke möjliggöra ett helt utnyttjande av byggnaden för det avsedda ändamålet. Kommittén har emellertid funnit ur teknisk-ekonomisk synpunkt lämpligt att likväl uppföra byggnaden i sin helhet för tillgodoseende av det framtida behovet. Under en övergångsperiod bör ett antal rum inom våningen 1 trappa i den del av byggnaden, som avses för sjukhuskontor m. m. tagas i anspråk såsom bostäder för ogift personal, då bristen på sådana bostäder vid sjukhuset är kännbar.

Kostnaden för ifrågavarande byggnad har beräknats till 1 260 000 kronor. Kommittén föreslår, att 600 000 kronor anvisas för arbetenas igångsättande under nästa budgetår.

Uppförande av verkstäder.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* erinrat, att den första etappen av sjukhusets utbyggnad innefattade bl. a. uppförande av ny panncentral. Verkstäder för sjukhusets direkta drift hade dock icke anordnats. Behovet av sådana verkstäder i anslutning till panncentralen och till dessa hörande förrådslokaler har enligt kommittén blivit alltmer trängande i samband med sjukhusets fortsatta utbyggnad och överflyttning till det nya sjukhusområdet. Sålunda erfordras

lokaler för mekanisk och elektrisk verkstad samt smedja. Kommittén har föreslagit att sådana lokaler anordnas och utformas i huvudsaklig överensstämmelse med motsvarande lokaler vid andra sjukhus.

Kostnaderna för uppförande av verkstäderna ha beräknats till 200 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Tillbyggnad av garage.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att garaget vid sjukhuset f. n. ger utrymme för tre av sjukhusets fem bilar samt att från sjukhusets sida framställning gjorts om anordnande av ytterligare tre garageplatser. En av dessa avses för uppställning av den traktor, som erfordras för forsling av kol inom sjukhuset.

Enligt kommitténs mening böra de ytterligare garageplatserna anordnas genom tillbyggnad av det befintliga garaget. I likhet med vad kommittén föreslagit beträffande uppförande av garage vid Sundby sjukhus förordar kommittén, att en av garageplatserna förses med reparationsgrop.

Kostnaden för tillbyggnaden har beräknats till 55 000 kronor, vilket belopp enligt kommitténs mening bör anvisas för nästa budgetår.

Västra Ny sjukhus.

Om- och nybyggnadsarbeten.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid sjukhuset skulle utföras om- och nybyggnadsarbeten för en kostnad av högst 2 900 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1950/51 800 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra byggnadsarbetena samt ställde för ändamålet ett belopp av 800 000 kronor till styrelsens disposition för budgetåret 1950/51.

Vidare beslöt 1951 års riksdag (skr. nr 195) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 151 att för arbetena ifråga anvisa ytterligare 700 000 kronor.

Slutligen anvisade 1952 års riksdag (skr. nr 245) efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 123 att för ifrågavarande byggnadsarbeten anvisa ytterligare 500 000 kronor.

Sålunda ha hittills anvisats sammanlagt (800 000 + 700 000 + 500 000) 2 000 000 kronor för om- och nybyggnadsarbetena.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* beräknat medelsbehovet under nästa budgetår för de fortsatta ombyggnadsarbetena till 400 000 kronor.

Uppförande av panncentral.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle uppföras en panncentral för en beräknad kostnad av högst 480 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 200 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra panncentralen samt ställde till styrelsens disposition ett belopp av 200 000 kronor för arbetenas påbörjande.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* — med förmälan att uppförandet av panncentralen komme att påbörjas under innevarande budgetår — i överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen avgivet förslag hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas återstoden av den för byggnadsföretaget beräknade kostnaden, (480 000 — 200 000) 280 000 kronor.

Ryhovs sjukhus i Jönköping.**Uppförande av personalbostadshus.**

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle uppföras två personalbostadshus för en beräknad kostnad av högst 1 010 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 400 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra bostadshusen för en kostnad av högst 1 010 000 kronor samt ställde ett belopp av 400 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* — med förmälan att igångsättningstillstånd för bostadshusen beräknades bli meddelat i början av år 1953 samt att bostadshusen komme att vara i huvudsak färdigställda under budgetåret 1953/54 — i överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen avgivet förslag hemställt, att för sagda budgetår måtte anvisas (1 010 000 — 400 000) 610 000 kronor.

Uppförande av medicinskt centrum m. m.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* i fråga om behovet av medicinskt centrum erinrat, att i det till statens sinnessjukvårdsberednings betänkande den 11 juni 1950 fogade expertutlåtandet anförts bl. a.

Administrationsbyggnaden utgöres av det förutvarande kanslihuset och inrymmer för närvarande följande lokaler. I bottenvåningen finnas 2 läkarexpeditioner, 3 expeditioner för föreståndarinnor, operations- och sterilrum, laboratorium, apotek, rum för röntgen och ljusbehandling samt för 2 — *Bihang till riksdagens protokoll 1953. 1 saml. Nr 124.*

telefonväxel. Våningen 1 trappa inrymmer 4 läkarexpeditioner, 4 rum för sjukhuskontoret, direktionsrum och rum för skrivbiträden. I våningen 2 trappor äro inrymda matsal med serveringskök för läkare, expedition för hjälpverksamhetsföreståndarinna, 1 lägenhet om 6 rum och kök för läkare samt 2 enkelrum. Slutligen finnas i våningen 3 trappor, 1 lägenhet om 6 rum och kök samt 1 lägenhet om 3 rum och kök för läkare.

De nuvarande administrations- och behandlingslokalerna äro otillräckliga och otillfredsställande, bl. a. saknas undersökningsrum. Det för röntgen avsedda rummet användes som verksläkarmottagning. För att plats skall kunna beredas för alla de expeditioner samt undersöknings- och behandlingslokaler som enligt sjukhusutredningens betänkande rörande sjuksjukvården böra finnas, måste hela byggnaden tagas i anspråk för ändamålet.

Kommittén har vidare påpekat att sedan expertutlåtandet gavs vissa mindre omdispositioner vidtagits samt har i allt väsentligt vitsordat vad i expertutlåtandet anförts. För egen del har kommittén anförut följande.

Byggnadens yta är förhållandevis begränsad. Därest byggnaden i sin helhet skulle tagas i anspråk för en utbyggnad av administrationslokaler och medicinskt centrum skulle dessa bli splittrade på olika våningar. Detta torde vara mindre lämpligt, när det gäller de till det medicinska centrumet hörande lokalerna, i vilka patienterna skola erhålla behandling. Det torde vidare vara fördelaktigt, att behandlingslokalerna skiljas från de egentliga administrationslokalerna.

Efter verkställd utredning har kommittén funnit, att sjukhusets behov i förevarande avseende bäst tillgodoses genom att sjukhusets medicinska centrum förlägges till en särskild byggnad samt att administrationsbyggnaden tages i anspråk för expeditioner m. m.

Den nya byggnaden tänkes förlagd till planen mellan administrationsbyggnaden och sjukhusets ekonomibygnad samt ansluten medelst förbindelsegång med administrationsbyggnaden. Byggnaden, som bör uppföras i en våning jämte souterrängvåning avses skola inrymma alla de behandlingslokaler m. m., som enligt statens sjukhusutredning av år 1943 betänkande angående sinnessjukvården (SOU 1948: 23) skola ingå i ett medicinskt centrum.

Administrationsbyggnaden behöver ej i sin helhet tagas i anspråk för expeditioner. De nuvarande bostadslägenheterna kunna bibehållas tills vidare men böra framdeles omändras till bostäder för ogift personal och vikarier.

Kostnaderna för de förordade byggnadsarbetena ha uppskattats till sammanlagt 980 000 kronor, varav 430 000 kronor för uppförande av nytt medicinskt centrum samt 550 000 kronor för ombyggnad av administrationsbyggnaden. Kommittén föreslår att för nästa budgetår anvisas 600 000 kronor för arbetenas påbörjande.

S:t Sigfrids sjukhus i Växjö.

Uppförande av panncentral jämte kolgård och verkstäder.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle uppföras panncentral

jämte kolgård och verkstäder för en beräknad kostnad av högst 2 150 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 130 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra nämnda byggnadsarbeten för en kostnad av högst 2 150 000 kronor samt ställde ett belopp av 130 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* — med förmålan att byggnadsstyrelsen i skrivelse till kommittén anfört, att uppförandet av panncentralen borde påbörjas under hösten 1953, så att de i centralen ingående pannorna kunde monteras senast hösten 1954 — i enlighet med styrelsens förslag hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas 700 000 kronor till ändamålet i fråga.

Uppförande av kapell och obduktionslokaler.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* föreslagit, att vid sjukhuset skulle uppföras ett kapell med obduktionslokaler. Till stöd härför har kommittén anfört.

Sjukhusets nuvarande gravkapell, som även inrymmer obduktionslokal, är beläget inom sjukhusområdets östra del på sank mark invid sjön Trummen. Kapellet saknar särskilt förvaringsrum för lik, kistor m. m. Obduktionslokalen saknar avlopp för spillvatten. Vattenledningen till byggnaden måste avstängas vintertid för att ledningarna ej skola frysa till. Vatten måste därför under denna tid bäras till kapellet. Behovet av nya lokaler är sålunda mycket trängande.

Kommittén föreslår, att ett nytt gravkapell, innehållande lämpligt anordnade obduktionslokaler m. m., uppföres. Kapellet bör lämpligen förläggas till sjukhusets gamla begravningsområde, som numera icke användes.

Kostnaderna för byggnaden har beräknats till 125 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av personalbostäder.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* framhållit, att bostäderna vid sjukhuset med få undantag befinna sig i mycket dåligt skick. Flertalet familjebostäder sakna sålunda centralvärme och många av dem äro icke ens försedda med vatten och avlopp. Bostadsrummen för ogift personal äro till övervägande del inrymda i vårdpaviljonger. På grund härav har kommittén ansett att en omfattande upprustning och förnyelse av bostadsbeståndet är påkallad. Kommittén anför vidare härom.

En del av bostadsbyggnaderna äro så belägna, att de måste rivras för att giva utrymme åt den om- och nybyggnad, bl. a. två nya tuberkulospaviljonger, som enligt statens sinnessjukvårdsberednings generalplan för sjuk-

husets upprustning beräknas skola genomföras. Enligt denna plan skulle nybyggnadsbehovet av bostäder vid sjukhuset utgöra 6 bostäder för läkare och intendent, 25 familjebostäder i övrigt samt cirka 70 enkelrum och dubletter.

Från sjukhusets sida har till kommittén vid ett flertal tillfällen framförts önskemål om att åtgärder snarast vidtagas för att tillgodose behovet av tjanliga bostäder.

Kommittén har alltsedan sin tillkomst varit fullt medveten om att bostadsförhållandena vid sjukhuset varit synnerligen otillfredsställande. Frågan om uppförande av nya bostäder har emellertid varit beroende på den nya panncentralens uppförande. Sedan 1952 års riksdag beslutat uppförande av en ny sådan central vid sjukhuset och denna kan beräknas vara färdigställd under våren 1955, torde möjligheter böra skapas för att under våren 1954 påbörja arbetena med uppförande av nya personalbostäder.

I anledning härav har kommittén låtit upprätta förslag till nya personalbostäder. Detta omfattar 4 bostäder för läkare, 1 för intendent, 24 familjebostäder i övrigt samt 10 dubletter och 60 enkelrum, vilket i huvudsak motsvarar sinnessjukvårdsberedningens plan.

I enlighet med de riktlinjer, som numera tillämpas vid anordnande av bostäder vid de statliga sinnessjukhusen, har kommittén ansett, att bostadsområdet bör förläggas utanför det egentliga sjukhusområdet. Ett för ändamålet lämpligt område finnes invid Växjösjön. På området är belägen en äldre mangårdsbyggnad jämte flygelbyggnad, vilken senare är ombyggd och moderniserad. Mangårdsbyggnaden, som inrymmer ett antal mindre lägenheter, är i dåligt skick men kommittén har ansett, att den bör bibehållas, enär den representerar ett visst kulturhistoriskt värde.

Såsom en första etapp i upprustningen av bostadsbeståndet har kommittén föreslagit, att en villabyggnad för överläkare, ett bostadshus i tre våningar med 12 familjebostäder, hälften 2-rums- och hälften 3-rumslägenheter, samt ett bostadshus i två våningar med inredd vind, vilket beräknas inrymma 6 dubletter och 26 enkelrum, uppföras. Bostäderna böra erhålla den storlek och standard, som numera enligt vedertagna normer tillkomma bostäder av ifrågavarande slag.

Kostnaderna beräknas till sammanlagt 1 500 000 kronor för den nu föreslagna etappen. Kommittén föreslår, att för nästa budgetår anvisas 600 000 kronor för arbetenas påbörjande.

S:ta Gertruds sjukhus i Västervik.

Uppförande av panncentral m. m.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 113) beslöt 1950 års riksdag (skr. nr 209), att en ny panncentral skulle uppföras vid sjukhuset för en beräknad kostnad av 1 250 000 kronor samt anvisade för ändamålet 80 000 kronor.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245)

anvisade 1952 års riksdag ytterligare 900 000 kronor för arbetenas utförande.

Sammanlagt har sålunda anvisats (80 000 + 900 000) 980 000 kronor för ändamålet. I dessa kostnader hade endast medräknats transportanordningar inom pannhusen och för uppforsling av kol till blivande kolsilo erforderliga uppforderingsverk men icke några nya transportanordningar för framforsling av kolen från det vid sjukhuset förhållandevis långt från panncentralen belägna kolupplaget. För sistnämnda slag av transporter användes i viss utsträckning patientarbetskraft. Denna anordning beräknades kunna bibehållas under en övergångsperiod. Man räknade med att, sedan den nya panncentralen tagits i bruk, skulle den gamla centralen rivas.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* anfört, att den vid den fortsatta bearbetningen av förslaget funnit, att den nuvarande panncentralbyggnaden lämpligen bör bibehållas och ombyggas för att bereda plats för vissa verkstäder jämte förråd, lokaler för transformatorer och ställverk, utrymmen för desinfektionsanläggning samt garage med plats för sex bilar. I enlighet härmed skulle de i panncentralen f. n. inrymda bostäderna kunna bibehållas och användas för vikarier inom sjukhuset. Genom att utnyttja den gamla panncentralen för en del av de erforderliga lokalerna anser kommittén att man kan begränsa omfattningen av den nya panncentralbyggnaden.

Kommittén har vidare framhållit, att det nuvarande kolupplaget är i mycket dåligt skick — det saknar bl. a. hårdgjord botten — och bör med hänsyn härtill iordningställas och anpassas till den nya panncentralen.

Kostnaderna ha beräknats till sammanlagt 2 670 000 kronor, varav 1 950 000 kronor för nybyggnad av själva panncentralen, 500 000 kronor för ombyggnad av den gamla panncentralen och 220 000 kronor för iordningställande av kolgård med tillfarer m. m. Kommittén föreslår, att för nästa budgetår anvisas 1 200 000 kronor för ifrågavarande byggnadsarbeten.

Uppförande av bostadshus för läkare.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid sjukhuset skulle uppföras ett bostadshus för läkare. Till stöd härför har kommittén anfört följande.

Administrationsbyggnaden vid sjukhuset inrymmer i bottenvåningen fyra expeditionslokaler för läkare, en expedition för intendent och sjukhuskontoret, två expeditioner för uppsyningspersonal samt lokaler för apotek, laboratorium, tandklinik, direktionsrum och telefonväxel. Våningen 1 trappa innehåller en lägenhet om 5 rum och kök för förste läkare, en expedition för hjälpverksamhet och familjevård samt en dubblett och ett enkelrum. Våningen 2 trappor inrymmer en lägenhet om 6 rum och kök för överläkare samt en dubblett och ett enkelrum.

Vid genomförandet av den planerade moderniseringen av sjukhuset måste samtliga i administrationsbyggnaden ingående lokaler tagas i anspråk för sjukhusets medicinska centrum, därest plats skall kunna beredas för huvuddelen av de lokaliteter, som enligt statens sjukhusutrednings betänkande angående sinnessjukvården böra ingå i ett dylikt centrum.

Med hänsyn till andra, mera angelägna arbeten vid sinnessjukhusen torde nyssnämnda reovering i sin helhet icke kunna påbörjas inom de närmaste åren. Kraven på utökade utrymmen för själva sjukvården, i första hand familjevård och hjälpverksamhet, ha emellertid gjort det angeläget att inom administrationsbyggnaden snarast frigöra ett antal lokaler för sådan verksamhet. Detta lokalbehov torde tillsvidare kunna tillgodoses genom att den i första våningen belägna försteläkarbostaden tages i anspråk. Kommittén får därför föreslå, att redan under nästa budgetår en byggnad uppföres såsom ersättning för denna lägenhet.

Byggnaden, som anses böra hålla en lägenhetsyta av 140 m², föreslås bli utförd i huvudsaklig överensstämmelse med de byggnader av detta slag, vilka under senare år uppförts vid de statliga sinnessjukhusen.

Kostnaderna för bostadshuset ha beräknats till 115 000 kronor. Sagda belopp bör enligt kommitténs mening anvisas för nästa budgetår.

S:t Olofs sjukhus i Visby.

Uppförande av snickeriverkstad m. m.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* erinrat, att vid sjukhuset f. n. finnes en mindre verkstadsbyggnad, som inrymmer en kombinerad snickeri- och måleriverkstad. Till följd av sjukhusets tilltagande ålder ha arbetena inom verkstaden alltmer ökats och lokalerna anses nu vara för små för att driften i dessa skall kunna upprätthållas på ett tillfredsställande sätt. I anledning härav har kommittén låtit upprätta ritningar till anordnande av ny snickeriverkstad, vilken beräknas kunna inrymma förråd för sjukhusets trädgårdsmästare, som för sin verksamhet f. n. disponerar provisoriska utrymmen bl. a. i anslutning till sjukhusets obduktionslokaler. Den befintliga verkstadsbyggnaden skulle efter en mindre ombyggnad kunna helt tagas i anspråk såsom måleriverkstad.

Kommittén föreslår, att för nästa budgetår ett belopp av 165 000 kronor anvisas för ändamålet.

Uppförande av Gullberna sjukhus i Karlskrona.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid Karlskrona skulle uppföras nytt sinnessjukhus för en beräknad kostnad av högst 27 000 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 1 500 000 kronor för ändamålet. Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta

uppföra sinnessjukhuset samt ställde ett belopp av 1 500 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* anfört, att byggnadsstyrelsen i skrivelse till kommittén framhållit bl. a.

Enligt fastställd kvotplan har en första etapp av de yttre arbetena — vägarbeten och ledningsarbeten — påbörjats. Vidare skulle under hösten 1952 uppföras stommen till en av vårdpaviljongerna. Denna byggnad skulle under det första utbyggnadsskedet användas såsom arbetsplatskontor, arbetarinkvartering, förråd m. m. Enligt en av styrelsen uppgjord preliminär arbetsplan skulle driften vid sjukhuset dels kunna påbörjas omkring årsskiftet 1957/58, då byggnaderna för kök, panncentral, intagningspaviljong, administrationsbyggnad och 6 vårdpaviljonger skulle vara färdigställda. Den uppskattade medelsförbrukningen under budgetåret 1953/54 —1959/60 beräknades per budgetår till respektive 3,9, 4,5, 4,5, 4,5, 4,0, 3,865 och 0,260 miljoner kronor eller således i genomsnitt 4,5 miljoner kronor. Härtill skulle komma för bostäderna erforderlig investering, vilken skulle följa jämsides med sjukhusets utbyggnad. För nästa budgetår beräknades det erforderliga medelsbehovet sålunda till 3,9 miljoner kronor.

Kommittén har för sin del räknat med, att nu föreliggande medelsbehov borde kunna begränsas till 3,5 miljoner kronor, samt hemställt, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår för fortsättande av ifrågavarande arbeten.

S:t Lars' sjukhus i Lund.

Uppförande av tuberkulosavdelning.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123, riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle uppföras en tuberkulosavdelning för en beräknad kostnad av högst 3 350 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 500 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra tuberkulosavdelningen för en kostnad av högst 3 350 000 kronor samt ställde ett belopp av 500 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att den för år 1952 fastställda kvotplanen endast omfattade den ena av de båda till avdelningen hörande paviljongerna. Med hänsyn till de besparingar, som kunde beräknas uppstå genom att utföra båda paviljongerna samtidigt, hade åtgärder vidtagits för att i en entreprenad utbjuda hela arbetet. Byggnadstillstånd för den andra paviljongen beräknas kunna erhållas inom sådan tid, att påbörjandet av denna paviljong skall kunna ske i början av år 1953. Hela tuberkulosavdelningen skulle i så fall bliva färdigställd under loppet av budgetåret 1953/54. Under

sagda budgetår skulle med denna utgångspunkt medelsbehovet uppgå till (3 350 000 — 500 000) 2 850 000 kronor.

Kommittén föreslår, att för nästa budgetår anvisas sagda belopp.

Uppförande av bostadshus för förste läkare.

Enligt statens sinnessjukvårdsberednings förslag till generalplan för sinnessjukvårdens tillgodoseende uppskattades antalet erforderliga nya bostäder för läkare vid sjukhuset till sex. Därvid räknade man med dels ersättningsbyggnader för sådana bostäder, som skulle utgå i samband med sjukhusets ombyggnad, och dels med ett nybyggnadsbehov.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* framhållit, att behovet av bostäder måste ses även mot bakgrunden av möjligheterna att i öppna marknaden skaffa bostäder. På grund av de svårigheter i detta avseende, som nu föreligga, samt med hänsyn till att behovet av en försteläkarbostad anses bliva aktuellt i samband med färdigställandet av den nu påbörjade tuberkulosavdelningen, har kommittén föreslagit, att en dylik bostad uppföres. I enlighet med tillämpade normer förutsattes bostaden inrymma 5 rum och kök samt hålla en lägenhetsyta av 140 m². Byggnaden föreslås förlagd till norra sidan av Höje å, i närheten av de senast uppförda bostäderna vid sjukhuset.

Kostnaderna för huset ha beräknats till 135 000 kronor. Kommittén föreslår, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Modernisering av personalbostäder.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vissa vid sjukhuset befintliga personalbostäder skulle moderniseras. Som skäl härför har kommittén anfört.

Bostadsbeståndet vid sjukhuset är i stor utsträckning otidsenligt. Enkelrummen för ogift personal ha i regel icke tillgång till gemensamhetsanordningar såsom badrum, tekök o. dyl. och äro till övervägande del inrymda i vårdpaviljonger eller ekonomibyggnader. Familjebostäder för de lägre befattningshavarna — i allmänhet tvårumslägenheter — sakna centralvärmeledning, varmvatten och badrum. Behovet av modernisering av bostäderna vid sjukhuset är sålunda trängande.

Såsom en första etapp i upprustningen av bostäderna har 1952 års riksdag beslutat, att ett bostadshus, inrymmande lägenheter för sjukhusets maskinmästare och en uppsyningsman, skulle uppföras.

Kommittén har funnit det angeläget, att upprustningen av bostadsbeståndet fortsättes. Såsom en andra etapp föreslås, att de sju med n:ris 61 — 67 betecknade, inom västra sjukhusområdet belägna bostadshusen för gift personal förses med centralvärmeledning, varmvatten och badrum samt i övrigt erhålla den standard, som överensstämmer med den av 1949 års riksdag beslutade moderniseringen av äldre bostäder vid Sundby sjukhus vid Strängnäs. Bostadshusen inrymma vardera 4 lägenheter om 2 rum och

kök eller sammanlagt 28 sådana lägenheter. Tre av bostadshusen, nr:ris 63—65, beräknas vid renoveringen bliva omdisponerade så att inom vardera byggnaden skall kunna utvinnas 2 lägenheter om 2 rum och kök samt 2 lägenheter om 3 rum och kök.

Kostnaderna för nu föreslagna åtgärder ha beräknats till sammanlagt 835 000 kronor. Av detta belopp böra enligt kommitténs mening 300 000 kronor anvisas för nästa budgetår för arbetenas påbörjande.

Vipeholms sjukhus i Lund.

Uppförande av personalbostäder.

Enligt kontrakt den 2 juni och 8 juli 1950 har Lunds stad till Kungl. Maj:t och kronan överlåtit två tomter (fastigheter) betecknade 468 C och 468 D i Lund för uppförande av bostadshus för personal vid Vipeholms sjukhus. Å vardera tomten får i överensstämmelse med gällande stadsplan uppföras byggnad i två våningar, inrymmande högst fyra lägenheter. I överlåtelsekontraktet föreskrives, att dessa bostadshus skola vara uppförda senast inom fem år efter undertecknandet av kontraktet och att, därest så icke sker, fastigheterna skola återgå till staden.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* erinrat, att 1952 års riksdag med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245) anvisat medel för uppförande av ett bostadshus med fyra lägenheter om 3 rum och kök på den ena av tomterna. Arbetet härmed beräknas komma att påbörjas till våren. Kommittén har vidare framhållit följande.

Även sedan denna byggnad uppförts är tillgången på bostäder vid sjukhuset alltjämt otillfredsställande bl. a. beroende på att sjukhusets platsantal utökats genom tillkomsten år 1950 av den nya paviljongen för kvinnliga patienter.

I skrivelse till kommittén har direktionen för sjukhuset framhållit angelägenheten av att bostäder nu anordnas för förste läkaren och assistenten vid sjukhuset. Kommittén har med anledning härav låtit utarbeta bilagda förslag till nytt bostadshus på ovannämnda, ännu icke disponerade tomt. Byggnadens övre våning beräknas komma att inrymma en lägenhet om 5 rum och kök med ca 140 m² lägenhetsyta för förste läkaren. Bottenvåningen omfattar två familjebostäder om 3 respektive 2 rum och kök av sedvanlig typ. I byggnadens källare bör anordnas tvättstuga, gemensam för detta och det tidigare beslutade bostadshuset.

Kostnaderna för byggnaden ha beräknats till 250 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg.

Ombyggnad av ekonomibyggnaden.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att ekonomibyggnaden vid sjukhuset skulle ombyggas. Kommittén har i frågan anfört följande.

Sjukhuset, som började uppföras år 1920, var färdigt att tagas i bruk år 1927. Sedan sjukhusets tillkomst ha några förändringar i sjukhusets ekonomibyggnader ej vidtagits. Centralköket uppfyller icke längre nutida fordringar på ett storkök i fråga om utrymmen, maskinell utrustning och hygieniska förhållanden. Lokalernas inbördes läge liksom utrustningens beskaffenhet gör köksarbetet synnerligen betungande.

För att en ekonomisk drift av köket skall kunna åstadkommas, måste lokalerna omdisponeras så, att ej oproportionerligt lång tid åtgår för personalen att förflytta sig mellan olika arbetsmoment. I anledning härav har kommittén låtit utarbета förslag till ombyggnad av köket. Förslaget innebär — förutom omdisposition av lokalerna — att köket förses med utökade kylrum såväl i källare som i anslutning till de egentliga kökslokalerna, vissa beredningsrum, ny vagnhall samt toaletter och omklädningsrum för personalen. Vagnhallen anordnas i en tillbyggnad till köket i anslutning till kulvertsystemet. Den befintliga vagnhallen måste nämligen tagas i anspråk för att bereda plats för en utökning av kökslokalerna. Från den nya vagnhallen skall utlämning av mat äga rum även till de paviljonger, som ej äro anslutna till kulvertsystemet.

Hela apparat- och maskinutrustningen, som är omodern och försliten, måste ersättas med ny.

I samband med kökets modernisering böra de i våningen över kökslokaler belägna personalmatsalarna iordningställas. Härvid bör bl. a. anordnas barservering, vilket numera är brukligt vid om- eller nybyggnad av sjukhusens personalmatsalar.

Kostnaderna för ifrågakvarande ombyggnadsarbeten ha beräknats till 1 600 000 kronor. Av detta belopp bör enligt kommitténs mening 500 000 kronor anvisas för arbetenas påbörjande.

Uppförande av bostadshus för ogift personal.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* framhållit, att för att en framtida renovering av administrationsbyggnaden och ombyggnad av paviljong 5 — vilket medför, att vissa personalbostäder måste slopas — skall kunna genomföras, måste 12 enkelrum och 4 dubletter anskaffas.

Kommittén har föreslagit, att ett bostadshus med detta antal bostäder uppföres. Byggnaden föreslås förlagd inom sjukhusområdets östra del i anslutning till befintliga bostäder för gift personal. Rumsstorlek och utrustning förutsättes överensstämja med de bostäder av denna typ, som under senare år uppförts vid de statliga sinnessjukhusen.

I detta sammanhang har kommittén föreslagit, att den av 1952 års riksdag beslutade personaltvättstugan, vilken skulle förläggas till ett av de äldre bostadshusen, i stället förläggas till källarvåningen i det nu föreslagna bostadshuset. Därvid skulle tvättstugan kunna givas en ändamålsenligare utformning och vissa kostnadsbesparingar göras.

Kostnaden för bostadshuset utan maskinutrustning för tvättstugan har beräknats till 420 000 kronor, varav 330 000 kronor för bostadshuset och 90 000 kronor för yttre ledningar och kulvertar. För utrustning av tvätt-

stugan med maskiner m. m. har beräknats 25 000 kronor. I enlighet härmed skulle sålunda erfordras (420 000 + 25 000) 445 000 kronor. Medelsbehovet uppgår emellertid till endast (445 000 — 50 000) 395 000 kronor, då det för tvättstugan för budgetåret 1952/53 anvisade beloppet, 50 000 kronor, bör tagas i anspråk för nu föreslagna arbeten. Kommittén hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas 395 000 kronor.

S:t Jörgens sjukhus i Göteborg.

Uppförande av panncentral.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 114) beslöt 1950 års riksdag (skr. nr 209), att vid sjukhuset skulle uppföras en panncentral med verkstäder för en beräknad kostnad av 1 250 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1950/51 55 000 kronor för ändamålet.

Vidare har 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245) för byggnadsarbetena anvisat ytterligare 400 000 kronor.

Sålunda ha för ändamålet hittills anvisats sammanlagt (400 000 + 55 000) 455 000 kronor.

I det beräknade beloppet hade icke medtagits kostnader för de grundförstärkningar, som kunde komma att erfordras, eller för kolgård och ledningskulvertar.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att den låtit överarbeta det tidigare förslaget. Kommittén anför i frågan bl. a. följande.

Det egentliga sjukhusområdet är beläget i en dalsänka, begränsat av förhållandevis höga och branta berg. Byggnadsmarken inom området är relativt knapp. Med hänsyn härtill bör panncentralen förläggas omedelbart intill det berg, som i sydost begränsar byggnadsområdet.

Kommittén har — efter verkställda undersökningar av grundförhållandena — låtit utarbeta förslag till panncentral och verkstadsbyggnad, vilka — utöver utrymmena enligt det preliminära förslaget — omfatta lokaler för desinfektionsanläggning samt rum för transformatorer och ställverk. Nivåskillnaderna i terrängen ha därvid utnyttjats på så sätt, att kolgård och kolsilos placerats i högre plan än själva centralen. Därigenom bortfaller behovet av eljest erforderligt uppforderingsverk till kolsilona. Verkstäderna ha förlagts till en särskild byggnad, vilken placerats så att en från sjukhuset i övrigt avskärmad arbetsgård bildats. En sådan utformning bidrager till att verksamheten vid verkstäderna och panncentralen icke kommer att i nämnvärd grad verka störande för sjukhuset i övrigt.

Kostnaderna för den nu föreslagna slutliga utformningen av panncentralen jämte verkstadsbyggnad ha beräknats till sammanlagt 2 275 000 kronor, varav 1 730 000 kronor för panncentralen jämte grundförstärkningar, 70 000 kronor för kolgården, 275 000 kronor för verkstadsbyggnaden samt 200 000 kronor för utvändiga ledningar, kulvertar, vägar och planeringsarbeten. Kommittén hemställer, att för nästa budgetår 900 000 kronor måtte anvisas för ifrågavarande arbeten.

Uppförande av personalbostäder.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* erinrat, att 1947 års riksdag med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 244; riksd. skr. nr 352) beslutat, att vid sjukhuset skulle uppföras två byggnader med sammanlagt 24 bostäder för ogift personal. Kommittén har vidare framhållit, att dessa byggnader, som nu äro färdigställda, ingingo såsom en första etapp i förbättrandet av bostadsbeståndet vid sjukhuset. Vid tillkomsten av dessa bostäder beräknades därjämte vissa i paviljongerna inrymda bostadsrum kunna frigöras, varigenom 24 nya vårdplatser skulle kunna tillföras sjukhuset. De tillkomna personalrummen äro emellertid enligt kommittén icke tillräckliga för att utrymningen av personalrummen i paviljongerna skall kunna helt genomföras.

Med hänsyn till angelägenheten av att ytterligare vårdplatser inrättas och att rådande brist på bostäder för ogift personal avhjälpes, har kommittén låtit upprätta förslag till ett bostadshus, inrymmande 6 dubletter och 24 enkelrum. Byggnaden avses bliva förlagd i anslutning till de senast uppförda bostadshusen inom det område, som avsatts för bostadsändamål. Dubletterna beräknas erhålla en lägenhetsyta av 28 m² och enkelrummen 14 respektive 18 m². Bostäderna skola erhålla den utrustning och standard i övrigt, som tillämpas för bostäder av detta slag.

Kostnaderna ha beräknats till 540 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Restads sjukhus i Vänersborg.**Uppförande av panncentral.**

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), att vid sjukhuset skulle utföras vissa arbeten inom ångpanneanläggningen för en beräknad kostnad av 525 000 kronor. Beloppet var avsett för utbyte av ångpanneanläggningen vid sjukhuset. För budgetåret 1949/50 anvisade riksdagen 55 000 kronor för att möjliggöra beställning av erforderliga ångpannor.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid sjukhuset skulle i stället uppföras en panncentral för en kostnad av högst 1 250 000 kronor.

Genom beslut den 19 maj 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågavarande arbete samt föreskrev, att styrelsen för ändamålet skulle för budgetåret 1950/51 äga disponera dels förenämnda belopp på 55 000 kronor, dels ock 25 000 kronor. Vidare ställde Kungl. Maj:t den 15 juni 1951 — efter beslut av 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) — 1 000 000 kronor till styrelsens disposition för arbetets fortsättande.

Slutligen har 1952 års riksdag (skr. nr 245) med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 123 framlagt förslag anvisat ytterligare 170 000 kronor för ändamålet.

Sålunda ha för byggnadsföretaget hittills anvisats sammanlagt (55 000 + 25 000 + 1 000 000 + 170 000) 1 250 000 kronor.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* anfört.

Byggnadsstyrelsen har upplyst, att det vid upprättande av det slutliga byggnadsprogrammet för panncentralen jämte därtill hörande verkstadsutrymmen visat sig, att volymen måst utökas. Ökningen hänför sig huvudsakligen till verkstadsutrymmena. På grund av sjukhusets läge på relativt stort avstånd från närmaste stad har bl. a. en särskild plåtslagarverkstad måst inrättas. En icke förutsedd omläggning av ledningar och kulvertar har därjämte måst vidtagas till följd av grundförhållandena på den plats, dit byggnaden slutligen förlagts. Styrelsen beräknar, att merkostnaderna för panncentralen jämte ledningar och kulvertar på grund av här angivna förhållanden komma att uppgå till sammanlagt 180 000 kronor.

Kommittén hemställer — i överensstämmelse med byggnadsstyrelsens förslag — att för nästa budgetår måtte anvisas 180 000 kronor för ifrågasvarande arbeten.

Uppförande av personalbostadshus m. m.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle utföras renovering av familjebostadshus samt uppföras ett nytt bostadshus för ogift personal jämte yttre arbeten för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 1 360 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 500 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra ifrågasvarande arbeten för en kostnad av högst 1 360 000 kronor samt ställde ett belopp av 500 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* — med förmälan, att byggnadsstyrelsen i skrivelse till kommittén upplyst, att renovering av ett av familjebostadshusen enligt fastställd kvotplan skulle påbörjas under hösten 1952 samt att det nya bostadshuset liksom den fortsatta renoveringen av familjebostadshuset skulle påbörjas under 1953 — i enlighet med förslag av styrelsen hemställt, att 600 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för arbetenas fortsättande.

Uppförande av upptagningspaviljong.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid sjukhuset skulle uppföras en upptagningspaviljong. Kommittén har härom anfört följande.

Vårdpaviljongerna vid sjukhuset ha sedan sjukhusets tillkomst under åren 1900—1905 icke varit föremål för någon mer betydande modernisering. Inredning och utrustning äro sålunda praktiskt taget genomgående otidsenliga och otillfredsställande. Detta medför givetvis, att vården blir i hög grad arbetskrävande och försvårad.

Kommittén finner synnerligen angeläget, att sjukhusets vårdavdelningar snarast upprustas för att härigenom öka möjligheterna att effektivisera vården. Uppförandet av den av 1950 års riksdag beslutade panncentralen är en förutsättning för upprustningen av sjukhuset. Arbetena med centralen ha nu påbörjats och kunna beräknas vara i huvudsak avslutade under nästa budgetår. Därefter föreligga inga tekniska hinder för ett igångsättande av sjukhusets renovering.

Behovet av evakueringsplatser för patienter i de paviljonger, som skola moderniseras, finner kommittén lämpligen böra tillgodoses genom uppförande av en ny upptagningspaviljong. Sådan paviljong, som nu saknas vid sjukhuset, har därjämte visat sig vara mycket värdefull vid omhändertagandet och vården av lättare akuta sjukdomsfall.

Kommittén har vidare föreslagit, att paviljongen skulle utformas i huvudsaklig överensstämmelse med de paviljonger av denna typ, som under senare år uppförts vid statens sinnessjukhus. Den beräknas sålunda inrymma två vårdavdelningar, en för män och en för kvinnor, vardera med 28 platser. Sätillvida avviker paviljongen från de tidigare, att arbetsrummen förlagts till souterrängvåningen i stället för i anslutning till vårdavdelningarna. Byggnaden föreslås placerad ett stycke ifrån det egentliga sjukhuskomplexet och i närheten av sjukhusets medicinska centrum.

Kostnaderna för byggnadens uppförande jämte erforderliga yttre arbeten ha beräknats till 1 125 000 kronor. Kommittén föreslår, att av detta belopp 700 000 kronor anvisas för nästa budgetår för arbetenas påbörjande.

Omläggning av värmesystemet.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid sjukhuset skulle verkställas viss omläggning av värmesystemet. I denna fråga har kommittén anfört bl. a. följande.

Vid sjukhuset uppvärms den huvudsakliga delen av byggnaderna via varmkammarbatterier medelst ånga. Vissa smärre byggnader uppvärmas medelst varmvattenvärmeledningar med separata pannanläggningar. Avsikten är att de byggnader, vilka uppvärmas via varmkammarbatterier, så småningom skola förses med moderna varmvattenvärmeledningar och att desamma jämte de byggnader, som äro försedda med separata pannanläggningar, skola anslutas till ett gemensamt hetvattensystem med blandningsanordning inom varje byggnad. Detta system skall utgå från den nya panncentralen, vilken kommer att förses med såväl ångpannor för tillgodosseende av ångbehovet för tvätt och matlagning som med hetvattenpannor för byggnadsuppvärmning.

Moderniseringen av de befintliga byggnaderna kan emellertid icke vara genomförd, när den nya panncentralen kommit i bruk. På grund härav

måste vissa provisoriska anordningar utföras, emedan ångpannorna vid den nya centralen icke äro dimensionerade så, att de under den kallaste tiden av året medgiva att all byggnadsuppvärmning sker medelst ånga. Med hänsyn härtill böra de befintliga varmkammarbatterierna tillsvidare uppvärmas medelst hetvatten och anslutas till de nya hetvattenledningarna. Samtidigt böra vissa enstaka radiatorer, vilka f. n. uppvärmas med ånga, inkopplas till sistnämnda ledningar.

Kostnaderna för framdragning av hetvattenledningar från den nya panncentralen till de olika byggnaderna jämte provisoriska anslutningar till varmkammarbatterier samt kulvertar med ledningar och anslutningar till de byggnader, som äro försedda med egna pannanläggningar, ha beräknats till 545 000 kronor. Kommittén har emellertid framhållit, att befintliga kulvertar, i vilka de nya ledningarna äro avsedda att framdragas, äro i viss utsträckning bristfälliga. Omfattningen av bristfälligheterna kan enligt kommittén icke nu med säkerhet bedömas utan kan fastställas först i samband med arbetenas utförande. De merkostnader, som kunna uppkomma, har kommittén för avsikt att sedermera anmäla.

För nästa budgetår har kommittén beräknat ett belopp av 200 000 kronor bliva erforderligt för arbetenas påbörjande.

Anordnande av sekundäravdelning i Uddevalla.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 51) anvisade 1943 års riksdag (skr. nr 96) 300 000 kronor för inköp av Uddevalla stads ålderdomshem för inrättande av sekundäravdelning till Restads sjukhus.

I skrivelse den 18 juni 1942, vilken legat till grund för nämnda proposition, anförde medicinalstyrelsen beträffande förvärvet av ifrågakvarande fastighet bl. a. följande.

Det till övertagande föreslagna området hade en areal av cirka 22 400 kvadratmeter. Det var beläget mellan Bohusläns regementes kasernområde och Beveån, utan att dock sträcka sig till denna. Å detsamma finnes uppförda en huvudbyggnad i sten inrymmande ålderdomshem och sinnessjukavdelning, en mindre paviljong i trä, förut använd som tuberkulosavdelning, ett pensionärshus med 8 lägenheter om ett rum och kök samt en vaktmästarbostad i sten, vartill kom ett uthus, som befann sig i mindre gott skick och sannolikt borde rivas såsom obehövt.

Huvudbyggnadens planlösning måste i vissa delar ändras, varjämte värmeledning, hygieniska och elektriska installationer krävde förnyelse. Enligt den uppgjorda planen skulle i byggnaden beredas vårdplatser för 109 patienter, fördelade på två avdelningar. I den från husets baksida utgående delen av byggnaden inrymdes i bottenvåningen kök med erforderliga biutrymmen och i våningen en trappa bostadsrum för personal. I källarvåningen fanns värmecentral, tvätt, vissa arbetslokaler samt förrådsutrymmen. Inom denna våning krävdes endast obetydliga ändringar av lokalerna, men den maskinella utrustningen måste förnyas.

Den förutvarande tuberkulospaviljongen borde ändras till bostäder för ogift personal. Vaktmästarbostaden bibehölls efter uppsnygning såsom

bostad och pensionärshemmet omändrades till fyra familjebostäder om 2 rum och kök.

Kostnaderna för ifrågavarande arbeten hade då beräknats till 336 500 kronor.

Medicinalstyrelsen upplyste härjämte, att stadsfullmäktige i Uddevalla vid sammanträde den 11 juni 1942 under förutsättning av statsmakternas godkännande beslutat att till staten överlåta ifrågavarande fastighet till ett pris av 300 000 kronor. Tomtvärdet hade år 1941 uppskattats till 90 000 kronor.

Medicinalstyrelsen förutsatte vidare, att sekundärvdelningen skulle avslutas till Restads sjukhus. Den nya sekundärvdelningens läge på endast cirka 30 kilometers avstånd från modersjukhuset skulle avsevärt underlätta dess rationella utnyttjande och drift. Läkarvården förutsattes skola tillgodoses från modersjukhuset, som även skulle handha den ekonomiska förvaltningen.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att sedan Uddevalla stad meddelat, att det gamla ålderdomshemmet torde komma att utrymmas senast den 1 oktober 1953, har direktionen för Restads sjukhus hemställt om snara åtgärder för iordningställande av anläggningen för avsett ändamål. Kommittén har vidare upplyst, att den i anledning härav låtit verkställa förnyad utredning rörande iordningställande av anläggningen i sådant skick att den uppfyller de krav, som numera ställas på vårdavdelningar av detta slag.

Beträffande de erforderliga ombyggnadsarbetena har kommittén anfört följande.

Vårdavdelningarna voro enligt 1942 års förslag avsedda att inrymma 54 respektive 55 platser, i huvudsak fördelade på 5 rum, ettvarvt för 8 patienter, och två 5-patientrum. Antalet enkelrum uppgick till endast 2 respektive 3 per avdelning. Enligt kommitténs åsikt kan en sådan rumssammansättning med stora och otrivsamma sovsalar och brist på enkelrum icke anses motsvara nutida krav på vårdavdelningar vid ett sekundärsjukhus. Kommittén föreslår därför, att avdelningarna omdisponeras på sådant sätt, att en ny korridor anordnas inom byggnaden vid sidan av den nuvarande korridoren, vilken då skulle kunna uppdelas i ett antal mindre utrymmen. Härigenom skulle en ur differentieringssynpunkt lämpligare sammansättning av patientrummen erhållas. Vid en sådan utformning av vårdavdelningarna kunna inom varje avdelning inrymmas 54 vårdplatser, fördelade på 6-patientrum, två 5-patientrum samt 8 enkelrum. I det nu framlagda förslaget kommer även avdelningarnas behov av bilokaler av olika slag att bli bättre tillgodosedda. I byggnadens källare bör inredas omklädningsrum för personal. Ekonomilokalerna böra förses med tidsenligare och rikligare utrustning. Därjämte bör byggnaden förses med hiss så anordnad, att den kan användas för såväl patient- som andra transporter.

Kommittén har förutsatt, att övriga till anläggningen hörande byggnader skola disponeras såsom personalbostäder. I överensstämmelse med nu tillämpade principer, böra enligt kommitténs mening personalbostadshusen fullständigt moderniseras, varvid familjebostäderna förses med badrum och

kök med tidsenlig inredning m. m. Samtliga byggnader föreslås skola anslutas till huvudbyggnadens panncentral.

Kommittén har framhållit, att sedan överenskommelse träffats om förvärv av ålderdomshemmet ha cirka 10 år förflutit, under vilken tid anläggningens tillstånd väsentligt försämrats. Det har därför visat sig nödvändigt att i samband med ombyggnaden även renovera byggnadernas tak och fasader. I huvudbyggnaden och bostadshuset för ogift personal måste därjämte fönster och ytterdörrar utbytas. Vidare är dräneringen kring huvudbyggnaden bristfällig och måste omläggas. Befintliga uthus böra rivras och tomtområdet jämte inhägnader iordningställas.

Kommittén har slutligen sammanfattningsvis framhållit, att de förslag till anordnande av vårdavdelningar jämte renovering av byggnaderna i övrigt sålunda i allt väsentligt avvika från de ursprungligen framlagda planerna.

Kostnaderna för nu föreslagna arbeten ha beräknats till sammanlagt 1 415 000 kronor, varav 1 210 000 kronor för ombyggnad av huvudbyggnaden, 80 000 för iordningställande av bostadshus för gift personal samt 70 000 resp. 55 000 kronor för anordnande av bostäder för ogift personal och renovering av vaktmästarbostaden. Kommittén hemställer, att 600 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för arbetenas påbörjande.

Mariebergs sjukhus i Kristinehamn.

Uppförande av panncentral.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), att vid Mariebergs sjukhus skulle uppföras en panncentral för en beräknad kostnad av högst 1 250 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1950/51 400 000 kronor för ändamålet.

Vidare beslöt 1951 års riksdag (skr. nr 195) efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 151) att för arbetena ifråga anvisa ytterligare 700 000 kronor.

Slutligen anvisade 1952 års riksdag (skr. nr 245) med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 123) att för ifrågavarande arbeten anvisa ytterligare 150 000 kronor.

För uppförande av panncentralen har sålunda hittills anvisats sammanlagt (400 000 + 700 000 + 150 000) 1 250 000 kronor.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* anfört.

Byggnadsstyrelsen har upplyst, att uppförande av panncentralen pågått sedan januari 1951. Grundläggningsarbetena i panncentralen hade måst betydligt avvika från det preliminära programmet. Vidare hade det varit nödvändigt att lägga om vissa värme-, vatten- och avloppsledningar. De befintliga kulvertarna hade nämligen vid närmare undersökning visat sig vara i så dåligt skick, att det vore förmånligare att i viss utsträckning ersätta dem

med nya. De härigenom uppkommande kostnaderna hade av styrelsen beräknats till 285 000 kronor.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag hemställer kommittén att för nästa budgetår måtte anvisas 285 000 kronor.

Uppförande av vårdpaviljong.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle uppföras en vårdpaviljong för oroliga patienter för en beräknad kostnad av högst 1 540 000 kronor samt beslöt, att för ändamålet finge disponeras 800 000 kronor av de belopp om sammanlagt 870 000 kronor, som av 1950 och 1951 års riksdagar anvisats till ombyggnad av tvättinrättningen vid S:t Lars' sjukhus i Lund.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra vårdpaviljongen för en kostnad av högst 1 540 000 kronor samt ställde ett belopp av 800 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* — med förmälan, att byggnadsstyrelsen i skrivelse till kommittén upplyst, att uppförandet av vårdpaviljongen påbörjats hösten 1952 samt att paviljongen beräknades bli färdigställd under nästa budgetår — i enlighet med styrelsens förslag hemställt, att för nästa budgetår måtte anvisas (1 540 000 — 800 000) 740 000 kronor för ifrågasvarande byggnadsarbeten.

Ombyggnad av vårdpaviljongerna n:ris 15 och 16.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* erinrat, att 1951 års riksdag i enlighet med förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) beslutat, att vid sjukhuset skulle uppföras en upptagningspaviljong, vilken skulle ingå såsom en första etapp i renoveringen av den kvinnliga avdelningen vid sjukhuset, samt att 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245) beslutat att för fortsättande av upprustningen av denna avdelning skulle uppföras en vårdpaviljong för oroliga kvinnor.

Renoveringen av kvinnoavdelningen bör enligt kommitténs mening fortsättas med ombyggnad av vårdpaviljongerna n:ris 15 och 16, vilka skola utnyttjas för halvroliga kvinnor. Paviljongerna äro uppförda i 3 våningar och inrymma f. n. paviljong nr 15 84 fastställda vårdplatser och paviljong nr 16 74.

Enligt kommitténs mening är en tillbyggnad av paviljongerna erforderlig, därest i dem skola kunna inrymmas samtliga de bilokaler, som anses skola ingå i en modern vårdavdelning. Kommittén har vidare föreslagit, att i vardera paviljongen installeras en sänghiss. Efter ombyggnaderna skulle platsantalet i vardera paviljongen uppgå till 72.

Kostnaderna ha beräknats till sammanlagt 2 800 000 kronor eller 1 400 000 kronor per paviljong.

Det uppskattade medelsbehovet för ombyggnaderna beräknas bli cirka 500 000 kronor mindre än för uppförande av nya paviljonger.

Kommittén hemställer, att för nästa budgetår måtte anvisas 918 000 kronor för arbetenas påbörjande.

Anslutning av paviljong 3 till sjukhusets värmecentral m. m.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att paviljong 3 samt vissa bostäder skulle anslutas till det centrala värmesystemet vid sjukhuset. Kommittén har härom anfört följande.

Paviljong 3 inrymmer 24 vårdplatser och disponeras såsom avdelning för frigående manliga patienter. Den är belägen inom sjukhusområdets östra del på långt avstånd från övriga till sjukhuset hörande vårdpaviljonger och i närheten av de under senare år uppförda bostäderna för läkare m. fl. Paviljongen är ej ansluten till sjukhusets gemensamma värmecentral utan är försedd med egen sådan anläggning, vilken även förser nyssnämnda bostäder med värme och varmvatten. Skötseln av denna uppvärmningsanläggning ombesörjes av eldarpersonal vid den stora värmecentralen. Då avståndet från denna är ca 400 meter, bli personalkostnaderna för skötseln betydande.

Skorstenen till värmecentralen i paviljongen befinner sig i så dåligt skick, att eldsvådettillbud uppstått genom sprickor i murverket. Det är sålunda angeläget att dessa bristfälligheter avhjälpas. Uppförandet av ny skorsten kommer att draga förhållandevis stora kostnader.

På grund av anförda omständigheter har kommittén funnit lämpligt, att värmeanläggningen i paviljongen slopas och att paviljongen jämte bostäder anslutas till sjukhusets centrala uppvärmningssystem. För detta ändamål erfordras att en kulvert anordnas från den nyligen uppförda paviljongen för oroliga manliga patienter till ifrågavarande byggnad. Härigenom skulle även skapas möjligheter att framdeles ansluta bostadshus för trädgårdsmästare samt svinstall till centralvärmesystemet.

Kostnaden för anordnandet av värmeledningskulvert med ledningar jämte viss erforderlig komplettering av radiatorer m. m. inom paviljongen har beräknats till 60 000 kronor. Kommittén föreslår, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av kapell.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinessjukvårdens utbyggande* framhållit, att det nuvarande kapellet, som även inrymmer obduktionslokal, är mycket olämpligt placerat och befinner sig i dåligt skick. Det saknar sålunda centralvärme och varmvatten och uppfyller icke rimliga krav på en god obduktionslokal. Ur estetisk synpunkt gör byggnaden ett ofördelaktigt intryck på anhöriga, som samlas där vid förekommande bi-

sättningar. Från sjukhuset ha önskemål också framförts om uppförande av en ny byggnad för ändamålet.

Kommittén, som anser att dessa önskemål böra tillgodoses, har föreslagit, att ett nytt kapell uppföres. Kapellet bör utformas i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag till nytt kapell, som kommittén framlagt för S:t Sigfrids sjukhus. Byggnaden bör enligt kommitténs mening förläggas öster om det egentliga sjukhusområdet i närheten av sjukhusets entré men dolt från sjukhusets tillfartsvägar.

Kostnaderna ha beräknats till 110 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Västra Marks sjukhus i Örebro. **Modernisering av ekonomibygnaderna.**

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle verkställas modernisering av ekonomibygnaden för en beräknad kostnad av högst 1 185 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 500 000 kronor för arbetenas påbörjande.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta utföra moderniseringen av ekonomibygnaderna samt ställde till styrelsens disposition ett belopp av 500 000 kronor för ändamålet.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* — i överensstämmelse med av byggnadsstyrelsen i skrivelse till kommittén framlagt förslag — hemställt, att 500 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för arbetenas fortsättande.

Säters sjukhus. **Uppförande av upptagningspaviljong.**

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1947 års riksdag (prop. nr 244; riksd. skr. nr 352), att vid sjukhuset skulle verkställas ombyggnad av administrationsbyggnaden m. m. Vidare beslöt 1950 års riksdag (skr. nr 209) i enlighet med förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113, att ekonomibygnaden vid sjukhuset skulle ombyggas. De sålunda beslutade arbetena kunna anses såsom de första åtgärderna för upprustning och modernisering av sjukhuset.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* framhållit angelägenheten av att en upprustning av vårdpaviljongerna snarast kommer till stånd, då sjukhuset — vilket togs i bruk omkring år 1912 — företer stora brister särskilt med avseende på vårdavdelningarna. Kommitten har påpekat, att möjligheterna att igångsätta denna renovering äro avhängiga av tillgången på evakueringsplatser för patienter i de paviljonger, som skola upprustas.

Under hänvisning till de skäl, som kommittén andragit för moderniseringen av Restads sjukhus i Vänersborg, har den föreslagit, att en upptagningspaviljong uppföres vid ifrågavarande sjukhus såsom en första etapp i vårdpaviljongernas upprustning. Upptagningspaviljongen, som föreslås inrymma två vårdavdelningar, en för män och en för kvinnor, vardera med 28 platser eller sammanlagt 56 platser, bör enligt kommitténs mening förläggas öster om de befintliga paviljongerna vid sjukhuset. Utformningen av paviljongen överensstämmer med tillämpade principer för utförande av vårdavdelningar av detta slag. För paviljongens värmeförsörjning erfordras viss omläggning och komplettering av ledningssystemen för värme samt utrustning i panncentralen. Dessa arbeten beräknas bli utformade så, att de kunna tillgodose de behov i fråga om uppvärmningen av sjukhusets övriga vårdpaviljonger, som komma att uppstå vid modernisering av dem.

Kostnaderna för paviljongens uppförande ha beräknats till 1 250 000 kronor. För påbörjande av arbetena har kommittén hemställt om anvisande av 795 000 kronor för nästa budgetår.

Renovering av kyrksalen.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att kyrksalen vid sjukhuset skulle renoveras. Kommittén har därvid anfört.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag anvisade 1950 års riksdag 525 000 kronor för ombyggnad av administrationsbyggnaden vid sjukhuset. I detta belopp var icke medräknat några kostnader för renovering av den i en flygelbyggnad till administrationsbyggnaden inrymda kyrksalen. Denna sal har icke sedan sjukhusets tillkomst år 1910 varit föremål för någon mera omfattande upprustning och befinner sig nu i ett mycket dåligt skick.

Kommittén har därför funnit angeläget, att kyrksalen iordningställes i samband med den nu pågående renoveringen av byggnaden i övrigt. Nu föreslagna åtgärder omfatta bl. a. borttagning av befintligt bristfälligt trägolv med tillhörande regler och inläggning av golv av tegel på erforderligt betongunderlag med undantag för bänkkvarteren, där nytt golv av furu inlägges. Vidare bör kyrksalen och inredningen ommålas samt yttertaket av plåt repareras och omläggas.

Kostnaden för nu föreslagna arbeten ha beräknats till 95 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Modernisering av personaltvättstuga.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att den vid sjukhuset befintliga personaltvättstugan, vilken är inrymd i en mindre byggnad, är omodern och saknar maskinell utrustning samt att från sjukhusets sida önskemål framställts om en modernisering av tvättstugan på sätt som tidigare skett vid flera andra

sjukhus. Kommittén har vidare upplyst, att den med anledning härav låtit utarbeta förslag till renovering av tvättstugan. För att möjliggöra anordnande av rum för tvätt, torkning, mangling och strykning i ett plan måste enligt kommitténs mening tvättstugebyggnaden utökas. Den bör vidare förses med en maskinutrustning, motsvarande den för flerfamiljshus vanliga, nämligen tvättmaskin, centrifug, blötlägningsvagnar, fläktaggregat för torkning, mangel, strykbord m. m.

Kostnaderna för tvättstugans modernisering ha beräknats till 65 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Anordningar för klorering av avloppsvatten.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att medicinalstyrelsen hemställt, att kommittén måtte upptaga spörsmålet om klorering av avloppsvattnet från sjukhuset. I den utredning, som överlämnats till kommittén, har anförts bl. a.

Hälsovårdsnämnden i Säter och hälsovårdskonsulenten i Kopparbergs län ha påtalat, att vissa sanitära olägenheter uppstått till följd av att sjukhusets avloppsvatten utan tillräcklig rening utsläppes i sjön Ljustern. Den 21 juni 1950 verkställda vattenprov visade så hög colihalt att särskilda åtgärder påkallades med hänsyn till att sjön användes till vattentäkt, fiske och friluftsbad. I samband därmed hade Sätters stad förfrågat sig om sjukhuset vore villigt att slopa sitt reningsverk och i stället ansluta sitt avloppsnät till ett av staden planerat reningsverk mot att sjukhuset deltog i kostnaderna för anläggningen i proportion till dess utnyttjande.

Verkställd utredning av frågan har givit vid handen, att den uppmätta höga colihalten torde ha berott på att det biologiska filtret, som utgör den väsentligaste delen i sjukhusets reningsanläggning, vid tiden för undersökningen av vattnet var ur funktion på grund av reparation. Sedan det biologiska filtret åter kommit i användning kan reningsanläggningens effekt beräknas till omkring 90 procent. Detta är emellertid icke helt tillfredsställande. En del sjukdomsalstrande bakterier kunna icke fränskiljas. Reningsverket bör därför kompletteras med en kloreringsanläggning. En sådan anordning rekommenderas även av länets hälsovårdskonsulent.

Med hänvisning till den gjorda utredningen har kommittén förklarat sig finna, att en kloreringsanläggning bör uppföras i anslutning till reningsverket, vilken anläggning utan erinran granskats av professorn Gunnar Fischer i medicinalstyrelsens vetenskapliga råd. Anläggningen avses skola omfatta en klogasapparat för automatisk drift, uppställd i en mindre byggnad, som bör förses med erforderliga vatten- och avloppsledningar samt en kontaktbassäng jämte slampump och pumpledning.

Kostnaderna ha beräknats till 45 000 kronor. Kommittén föreslår, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av bostadshus för läkare.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* anfört, att vid sjukhuset f. n. finnas inrättade tjänster för 3 överläkare, 2 förste läkare och 5 andre läkare, inräknat läkaren för familjevården och hjälpverksamheten samt att en besvärande brist föreligger i fråga om bostäder för dessa tjänstemän. Sålunda finnas blott en överläkarbostad, två förste läkarbostäder och en andre läkarbostad. Redan vid normala förhållanden på bostadsmarknaden är det svårt att inom Säter uppbringa för läkarpersonal lämpliga bostäder. Kommittén har på grund härav föreslagit, att bostäder uppföras för en överläkare och en andre läkare. De böra lämpligen utföras såsom enfamiljshus i likhet med de under senaste åren vid sjukhuset uppförda läkarbostäderna samt erhålla den storlek och standard, som tillkomma bostäder av detta slag. Byggnaderna förutsättas bli förlagda till det område, som enligt generalplanen för sjukhuset avsetts för bostäder.

Kostnaderna ha beräknats till sammanlagt 250 000 kronor. Kommittén föreslår, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Pärlby sjukhus i Grangärde.

Anordnande av promenadgård m. m.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195), att vid sjukhuset skulle anordnas en promenadgård, samt anvisade under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. för budgetåret 1951/52 45 000 kronor till ändamålet.

Genom beslut den 15 juni 1951 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen att låta utföra arbetena i fråga.

Vidare beslöt 1952 års riksdag (skr. nr 245) på förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 123), att i samband med anläggandet av promenadgården skulle anordnas en för sjukhusets samtliga byggnader gemensam värmecentral i huvudbyggnaden samt att köket skulle elektrifieras, varjämte åtgärder skulle vidtagas för avhårdning, klorering m. m. av vattnet till sjukhuset. För dessa ändamål anvisade riksdagen 185 000 kronor.

Sålunda ha hittills anvisats sammanlagt (45 000 + 185 000) 230 000 kronor.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggnad* anfört, att medicinalstyrelsen i en den 7 februari 1953 dagtecknad skrivelse till kommittén anmält, att kostnaderna för ifrågasvarande arbeten upptagits för lågt. Sedan anbud å erforderliga arbeten infordrats hade det visat sig, att kostnaderna med 97 000 kronor överstege de av medicinalstyrelsen för ändamålet äskade medlen.

Kommittén har för sin del uttalat, att någon begränsning av de av riksdagen beslutade arbetena icke lämpligen borde ifrågakomma samt föreslagit, att för ifrågavarande arbeten anvisas ytterligare 97 000 kronor.

Frösö sjukhus vid Östersund.

Ombyggnad av administrationsbyggnaden m. m.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle verkställas ombyggnad av administrationsbyggnaden m. m. för en beräknad kostnad av högst 1 850 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 770 000 kronor för ändamålet.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta verkställa ifrågavarande arbete för en kostnad av högst 1 850 000 kronor samt ställde ett belopp av 770 000 kronor till styrelsens disposition för arbetenas påbörjande.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att arbetena med uppförande av bostadshus för intendent och förste läkare jämte vissa för bostadsområdet erforderliga nyanläggningar och kompletteringar av ledningar m. m. påbörjats under hösten 1952. Bostadshuset för gift personal kunde påbörjas under vintern 1952—1953. Ombyggnaden av administrationsbyggnaden kunde därför påbörjas under hösten 1953. Medelsbehovet för nästa budgetår kunde uppskattas till 800 000 kronor.

Kommittén har vidare anfört.

Vid planerandet av ombyggnaden av administrationsbyggnaden tänktes arbetet kunna utföras samtidigt som verksamheten i densamma påginge. För att kunna driva ombyggnadsarbetet mer rationellt föreslår kommittén, att denna verksamhet under ombyggnadstiden i stället överflyttas till andra lokaler. Möjlighet härtill föreligger genom att sjukhusets bageribyggning, där rörelsen nu skall nedläggas, iordningställes för ändamålet. Kostnaden för ifrågavarande arbete har beräknats till 30 000 kronor.

Kommittén får i detta sammanhang även framhålla, att byggnadsstyrelsen under hand anmält, att man redan vid genomförandet av den i kostnaderna för ombyggnad av administrationsbyggnaden m. m. ingående första etappen i utrustningen av sjukhusets bostadsbestånd bör anordna en för bostadsområdet i sin helhet erforderlig elektrisk transformatorstation, för en beräknad kostnad av 15 000 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår för ifrågavarande arbeten skulle i enlighet härmed uppgå till (800 000 + 30 000 + 15 000) 845 000 kronor. Kommittén hemställer, att detta belopp måtte anvisas för nästa budgetår.

Uppförande av upptagningspaviljong.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid sjukhuset skulle uppföras en upptagningspaviljong. Kommittén har rörande behovet av en sådan paviljong anfört följande.

Sjukhusets upptagningsavdelning för lugna kvinnor är belägen i paviljong 2. Avdelningen ligger över en i nämnda paviljong inrymd orolig avdelning. De nyintagna lugna patienterna bli härigenom störda, särskilt nattetid. Under de senaste åren har därjämte uppstått en allt svårare platsbrist på den kvinnliga avdelningen. Överbeläggningen är så stor, att sängar måst placeras ute på golven i sovsalarna. Trots överbeläggningen uppgår antalet kvinnliga sökande till sjukhuset, som icke har kunnat intagas, till 75. Av dessa fall äro ett 20-tal så sjuka, att de behöva omedelbar vård.

Även på den manliga avdelningen, som har betydligt större tillgång på vårdplatser än den kvinnliga avdelningen är platsbristen betydande. Från sjukhusets sida har därför framställning gjorts om uppförande av en vårdpaviljong för de akuta lugna och ordnade sjukdomsfallen, såväl kvinnliga som manliga.

Då det är mycket angeläget att vården av denna kategori sjuka blir den bästa tänkbara och att den ej störes av mera oroliga patienter anser kommittén, att en upptagningspaviljong uppföres. Paviljongen erfordras härjämte för evakuering av patienter vid den blivande renoveringen av sjukhuset.

Med hänsyn till rådande terrängförhållanden och då paviljongen bör ligga i närheten av sjukhusets medicinska centrum, har kommittén föreslagit, att en mindre paviljong, som nu användes för arbetsterapi, rives och att på dess plats uppföres ifrågavarande paviljong. I avvaktan på en slutlig lösning av frågan om arbetsterapiens ordnande vid sjukhuset, anser kommittén att tillfälliga lokaler för ändamålet kunna beredas i den befintliga bageribyggnaden, sedan den efter det att ombyggnaden av administrationsbyggnaden färdigställts blivit frigjord.

Den nya paviljongen beräknas komma att inrymma två vårdavdelningar om vardera 28 platser och utrustas i överensstämmelse med de paviljonger av denna typ, som under senare år uppförts vid sinnessjukhusen. På grund av terrängens beskaffenhet och det begränsade byggnadsområdet har paviljongen givits en T-formad byggnadskropp.

Kostnaderna för byggnadsföretaget jämte rivning av arbetsterapibyggnaden ha beräknats till 1 275 000 kronor. Kommittén hemställer, att av detta belopp 700 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för arbetenas påbörjande.

Umedalens sjukhus vid Umeå.**Uppförande av tuberkulosavdelning.**

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), att vid sjukhuset skulle uppföras en tuberkulos-

avdelning för en beräknad kostnad av 2 000 000 kronor. I detta belopp ingingo icke kostnaderna för yttre ledningar, för eventuellt erforderlig komplettering av panncentralen m. m. och för eventuellt nödvändiga grundförstärkningsarbeten. Dessa kostnader voro nämligen då ej möjliga att överblicka. För påbörjande av avdelningen anvisade riksdagen för budgetåret 1949/50 ett belopp av 400 000 kronor.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 113 — vari kostnaderna för avdelningen beräknats till 2 700 000 kronor — beslöt 1950 års riksdag att för arbetena anvisa ytterligare 300 000 kronor.

Vidare har 1951 års riksdag (skr. nr 195) efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 151) beslutat, att för arbetena ifråga anvisa 700 000 kronor.

Slutligen har 1952 års riksdag (skr. nr 245) efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 123) beslutat, att för ifrågavarande arbeten anvisa ytterligare 500 000 kronor.

För byggnadsföretaget har sålunda hittills anvisats (400 000 + 300 000 + 700 000 + 500 000) 1 900 000 kronor.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* — med förmälan, att byggnadsstyrelsen upplyst, att den ena av de båda till tuberkulosavdelningen hörande paviljongerna nyligen färdigställts samt att arbetena med den andra paviljongen beräknades bli påbörjade under år 1953 — föreslagit, att 400 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för arbetenas fortsättande.

Furunäsets sjukhus vid Piteå.

Ombyggnads- och utvidgningsarbeten.

Med bifall till av Kungl. Maj:t framlagt förslag beslöt 1945 års riksdag (prop. nr 242; riksd. skr. nr 420), att vid sjukhuset skulle i enlighet med av chefen för socialdepartementet i propositionen nr 281 till 1944 års riksdag förordat förslag verkställas ombyggnads- och utvidgningsarbeten för en sammanlagd kostnad av högst 1 723 800 kronor. Av detta belopp avsågos 990 000 kronor för uppförande av en ny paviljong, 668 800 kronor för ombyggnad av huvudbyggnaden och 65 000 kronor för reparationer å huvudbyggnaden. För dessa arbeten ha av 1945, 1946 och 1948 års riksdagar för budgetåren 1945/46, 1946/47 och 1948/49 anvisats sammanlagt 1 350 000 kronor.

Sedermåra framlade byggnadsstyrelsen i skrivelse den 22 november 1948 ett omarbetat och utökat förslag till ombyggnad av huvudbyggnaden, vilket av styrelsen kostnadsberäknades till 3 800 000 kronor. Samtidigt anmälde styrelsen, att kostnaderna för nybyggnadsarbetena, dvs. den nya paviljongen och därmed sammanhängande arbeten inom pannhuset, då uppskattades till cirka 1 250 000 kronor. Vidare framlade medicinalstyrelsen i skrivelse

den 16 september 1949 förslag till viss utvidgning av byggnadsprogrammet för ombyggnaden av huvudbyggnaden, vilken ökning kostnadsberäknats till 350 000 kronor. De sammanlagda kostnaderna för arbetena vid sjukhuset komme alltså att uppgå till (3 800 000 + 1 250 000 + 350 000) 5 400 000 kronor. Förslaget till ombyggnad av huvudbyggnaden förelades 1949 års riksdag (prop. nr 111; riksd. skr. nr 225), som icke motsatte sig den föreslagna omändringen och för fortsättande av arbetena vid sjukhuset anvisade 700 000 kronor för budgetåret 1949/50. Förslagen till viss utvidgning av byggnadsprogrammet för ombyggnaden av huvudbyggnaden underställdes 1950 års riksdag (prop. nr 113; riksd. skr. nr 209), som lämnade förslaget utan erinran samt för budgetåret 1950/51 anvisade 1 100 000 kronor för fortsättande av arbetena vid sjukhuset. Vidare anvisade 1951 års riksdag efter förslag av Kungl. Maj:t (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) 900 000 kronor samt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245) 1 000 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Sammanlagt ha alltså hittills för förenämnda arbeten vid sjukhuset anvisats (1 350 000 + 700 000 + 1 100 000 + 900 000 + 1 000 000) 5 050 000 kronor.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* anfört bl. a.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse till kommittén anfört att numera föreliggande ur brandskyddssynpunkt ökade fordringar på brandavskiljande väggar på vind m. m. jämfört med rådande förhållanden vid tidpunkten för uppgörande av det nu föreliggande förslaget till sjukhusets renovering och utbyggande. Vidare har på senare tid gjorda värmetekniska undersökningar visat, att det är ekonomiskt försvarligt att öka värmeisolering av vindsbjälklagen. Vid genomförandet av dessa arbeten har det befunnits angeläget att jämväl vidtaga viss förbättring av taklaget. Kostnaderna för byggnadsarbeten ha uppskattats till 90 000 kronor för brandskyddsåtgärderna och sammanlagt 110 000 kronor för åtgärder för värmeisolering jämte förbättring av taklaget.

Slutligen har ansetts angeläget att i anslutning till de pågående arbetena renovera kyrk- och festsalarna. Kostnaderna härför ha beräknats till 45 000 kronor.

I enlighet härmed skulle för nästa budgetår för genomförande av dessa arbeten erfordras (90 000 + 110 000 + 45 000) 245 000 kronor. Detta belopp jämte det belopp av den beräknade kostnaden för sjukhusets ombyggnads- och utvidgningsarbeten, som ännu icke anvisats, (5 400 000 — 5 050 000) 350 000 kronor, eller sammanlagt (245 000 + 350 000) 595 000 kronor bör stå till styrelsens förfogande under nästa budgetår.

Kommittén har för sin del tillstyrkt, att medel anvisas för ifrågavarande byggnadsarbeten samt framhållit, att de av byggnadsstyrelsen beräknade kostnaderna för renovering av kyrk- och festsalarna avsåge huvudsakligen endast ommålning. Härjämte borde fönstren utbytas och nya golv i lokalerna

inläggas m. m. Dessa åtgärder kräva en ytterligare medelsanvisning av 80 000 kronor. Kommittén hemställer därför, att för nästa budgetår måtte anvisas ett belopp av (595 000 + 80 000) 675 000 kronor för ifrågakvarande ändamål.

Uppförande av vårdpaviljong för ålderspsykosor och senila patienter.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skall uppföras en vårdpaviljong för ålderspsykosor och senila patienter för en beräknad kostnad av högst 1 905 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 100 000 kronor för arbetenas påbörjande.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta uppföra vårdpaviljongen för en kostnad av högst 1 905 000 kronor samt ställde 100 000 kronor till styrelsens disposition för ändamålet.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* upplyst, att paviljongen kunde påbörjas under hösten 1953 samt hemställt, att 500 000 kronor måtte anvisas för nästa budgetår för ifrågakvarande byggnadsarbeten.

Anordnande av verkstäder m. m.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t beslöt 1952 års riksdag (prop. nr 123; riksd. skr. nr 245), att vid sjukhuset skulle anordnas verkstäder för en beräknad kostnad av högst 365 000 kronor samt anvisade för budgetåret 1952/53 ett belopp av 175 000 kronor för arbetenas påbörjande.

Genom beslut den 30 maj 1952 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att låta anordna verkstäder m. m. för en kostnad av högst 365 000 kronor samt ställde ett belopp av 175 000 kronor till styrelsens disposition för ändamålet.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* — med förmälan, att ifrågakvarande arbeten kunde påbörjas under hösten 1953 — hemställt att för arbetenas slutförande måtte anvisas (365 000 — 175 000) 190 000 kronor för nästa budgetår.

Uppförande av personalbostadshus m. m.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att vid sjukhuset skulle uppföras ett personalbostadshus samt att ett befintligt bostadshus skulle renoveras. Kommittén har anfört följande.

I sina petita för budgetåret 1951/52 angående byggnadsåtgärder vid de statliga sinnessjukhusen anförde kommittén beträffande Furunäsets sjukhus bl. a., att ett successivt anordnande av nya bostäder och modernisering av befintliga sådana måste ske i samma takt som sjukhusets om- och

utbyggnad. Behovet av nya bostäder vid sjukhuset hade tidigare beräknats till 16 familjebostäder samt tillhoppa 26 enkelrum och dubletter.

På förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1951 års riksdag (prop. nr 151; riksd. skr. nr 195) medel för dels uppförande av ett bostadshus med 16 rum för ogift kvinnlig personal och dels till- och ombyggnad av befintligt bostadshus nr 23 för ogift manlig personal.

För fortsättande av den påbörjade upprustningen av sjukhusets bostäder anvisade 1952 års riksdag (skr. nr 245) på därom av Kungl. Maj:t framlagt förslag (prop. nr 123) medel för uppförande av ett bostadshus för gift personal, inrymmande 4 lägenheter om 3 rum och kök. Detta bostadshus skulle utgöra en första etapp i en anläggning av fyra sådana byggnader.

Då bristen på familjebostäder vid sjukhuset alltjämt är stor föreslår kommittén, att ytterligare ett av de planerade fyra bostadshusen uppföres. Byggnaden bör utföras i huvudsaklig överensstämmelse med det redan beslutade bostadshuset.

Beträffande moderniseringen av de befintliga bostadshusen föreslår kommittén, att bostadshuset nr 24 för ogift kvinnlig personal, vilket f. n. inrymmer 38 bostadsrum, ombygges. Därvid böra rummen förses med tvättställe och garderober varjämte två tekök och fyra badrum böra anordnas för gemensamt bruk.

Kostnaderna för nu avsedda arbeten ha beräknats till sammanlagt 465 000 kronor, varav 280 000 kronor för det nya bostadshuset och 185 000 kronor för ombyggnaden av bostadshuset nr 24. Kommittén föreslår, att för nästa budgetår anvisas 465 000 kronor.

Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* framlagt förslag om utförande av elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus. Kommittén har därvid anfört följande.

Under senare år ha medel regelbundet anvisats för renovering och utbyggnad av de elektriska installationerna vid statens sinnessjukhus. Planer och kostnadsberäkning för fortsatta sådana arbeten, vilka lämpligen böra påbörjas under budgetåret 1953/54 samt kostnadsberäkningar för planernas genomförande ha upprättats av aktiebolaget Elektriska Prövningsanstalten. Efter samråd i ärendet med byggnadsstyrelsen får kommittén beträffande de i planen ingående olika arbetena anföra följande.

Birgittas sjukhus i Vadstena. Under senare delen av år 1947 anslöts södra sjukhusområdet till Motala ströms kraft aktiebolags distributionsnät för 380/220 V. I samband härmed installerades nya förbrukningsapparater, centraler m. m. i sjukhusbyggnaderna. Några kompletteringar utfördes emellertid ej i bl. a. bostadshus och verkstäder. För att anläggningarna i sin helhet skola uppfylla gällande föreskrifter erfordras ytterligare kompletteringar samt utbyte av befintliga 3-ledarekablar. Vidare erfordras vissa kompletteringar av ytterbelysningsanläggning, elektriska anläggningar i snickareverkstad, pannrum och mekanisk verkstad. Slutligen böra nya ledningar och apparater för belysning installeras i vindar och källare i bostadshuset vid Slottsgatan 21 samt bostadshus för sjukhuschefen m. m. I samband med sistnämnda åtgärder böra även nya mätare och gruppcentraler

anordnas, emedan elspisar skola installeras i byggnaderna ifråga. Kostnaderna ha beräknats till 18 000 kronor, vilket belopp torde anvisas för nästa budgetår.

Ryhovs sjukhus i Jönköping. Verkställd utredning har visat, att egengenereringen vid sjukhuset lämpligen bör nedläggas. I samband härmed måste bl. a. dubbla transformatorer installeras vid sjukhusets mottagningsstation samt vissa därmed sammanhängande ändringsarbeten för hög- och lågspänningsställverk företagas. Dessa åtgärder medföra en del mindre byggnadsarbeten. Då kortslutningseffekten i anledning härav kommer att ökas betydligt blir det nödvändigt att företaga vissa andra ändringar och kompletteringar med avseende på apparater och övrig utrustning. Den totala kostnaden för transformatorstationens ombyggnad jämte kompletteringar har beräknats till 53 000 kronor, vilket belopp bör anvisas för nästa budgetår.

S:t Sigfrids sjukhus i Växjö. Vid sjukhuset pågår f. n. strömartsomläggning. Sedan de nu pågående arbetena slutförts, återstår omläggning av ledningarna i paviljong 3. Dessa åtgärder äro nödvändiga med hänsyn till att de elektriska installationerna i byggnaden äro i mycket bristfälligt skick. Sedan installationerna omändrats för växelström, kan apparaturen för omformning av växelström till likström slopas, vilket medför en besparing av cirka 3 000 kronor per år, vilken summa motsvarar maskinens förluster. Omläggningen har kostnadsberäknats till 41 000 kronor. Detta belopp bör anvisas för nästa budgetår.

S:ta Gertruds sjukhus i Västervik. Vid sjukhuset pågår omläggning av distributionssystemet från likström till växelström 380,220 V. Omläggningen utföres i etapper. Tidigare ha medel beviljats för etapperna 1, 2 och 3. Anslaget för etapp 3 avsåg endast kabelnät för vissa paviljonger.

Denna etapp bör fortsättas med omläggning och komplettering av befintliga installationer inom byggnaderna 6, 7, 8, 9, 10, 17n, 17ö, 19n, 19ö, 21v, 21h och 47 samt garage. I samband med omläggningen bör anordnas lokal nödbelysning inom paviljong 47. Kostnaderna ha beräknats till 40 000 kronor för installationsarbetena och 3 000 kronor för nödbelysningen eller tillhoppa 43 000 kronor.

Upprustningen av de elektriska anläggningarna bör fortsättas med etapp 4 — anordnande av understation i administrationsbyggnaden, färdigställande av stationen vid vedgården samt framdragnings- och högspänningskabel mellan nämnda stationer ävensom matarkablar till paviljongerna 4, 5, 32, 33, obduktionshus, bostadshus 27 och vattentorn. Kostnaderna för dessa arbeten ha beräknats till 37 000 kronor.

Sammanlagt erfordras alltså (43 000 + 37 000) 80 000 kronor.

S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg. För påbörjande av arbetena med ett nytt ytterbelysningssystem för växelström vid sjukhuset för en beräknad kostnad av 85 000 kronor har för budgetåret 1952/53 anvisats 28 500 kronor. Det måste anses angeläget att det planerade ytterbelysningssystemet färdigställas. För nästa budgetår erfordras 20 000 kronor för arbetenas fortsättande.

Pärby sjukhus i Grangårde. Den nuvarande ytterbelysningen utgöres huvudsakligast av lampor, placerade vid ingångarna på de olika byggnaderna. Dessa lampor äro ej tillfyllest för belysning av vägarna mellan byggnaderna. Utefter vägen till stora landsvägen saknas belysning. Inom själva sjukhusområdet bör uppsättas stålrörsstolpar. Matningen av denna del av belysningen bör ske medelst jordkablar. För belysning av vägen bör en

friledning på trästolpar utföras. All belysning avses skola manövreras med kopplingsur. Kostnaderna ha beräknats till 25 000 kronor. För nästa budgetår böra 10 000 kronor anvisas för arbetenas påbörjande.

Restads sjukhus i Vänersborg. Vid sjukhuset pågår omläggning av de elektriska installationerna samt ytterbelysningen. Omläggningsarbetena böra fortsättas med etapp 7 samt omläggning av inomhusinstallationer m. m. Denna etapp bör omfatta framdragning av matarkablar till bl. a. pumpverket samt omläggning av kraft- och belysningsinstallationer i denna och vissa andra byggnader.

När nu pågående omläggningsarbeten och sedan etapp 7 genomförts är det nya kabelnätet för växelström i huvudsak färdigställt. För avlastning av omformaren böra de elektriska installationerna utbytas i byggnader, där så ännu ej skett. För sådana arbeten erfordras för nästa budgetår 20 000 kronor.

För elektriska arbeten vid ifrågavarande sjukhus erfordras sålunda för nästa budgetår sammanlagt (20 000 + 20 000) 40 000 kronor.

Källshagens sjukhus i Vänersborg. Vid sjukhuset har påbörjats omläggning av distributionsspänningen till 380/220 V. På grund av olägenheter med de nu förekommande olika spänningarna inom sjukhuset bör omläggningsarbetet fullföljas. Återstående arbeten omfatta förläggning av jordkablar, omläggning av stigarledningar, utbyte av gruppcentraler, omändring av bruksföremål samt översyn av ledningsinstallationer. Vidare erfordras en del grävningsarbeten för kabelgravar, täckmateriel för kablar m. m. Kostnaden för dessa arbeten ha beräknats till 86 000 kronor. För nästa budgetår böra 43 000 kronor anvisas för arbetenas påbörjande.

Mariebergs sjukhus i Kristinehamn. För de centrala, norra, östra och södra områdena vid sjukhuset ha arbeten med ny ytterbelysningsanläggning delvis påbörjats. Det måste anses angeläget, att utbyggnaden av ytterbelysningen fortsätter. För de närmast förestående arbetena erfordras för nästa budgetår 15 000 kronor.

För elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus skulle alltså för nästa budgetår erfordras sammanlagt (18 000 + 53 000 + 41 000 + 80 000 + 20 000 + 10 000 + 40 000 + 43 000 + 15 000) 320 000 kronor.

Utredningsmedel.

I skrivelse den 27 februari 1953 har *statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande* föreslagit, att till utredningsmedel för nästa budgetår måtte anvisas 250 000 kronor. Kommittén har därvid framhållit, att dess utredningar ökat avsevärt i antal till följd av den fortgående upprustningen av sinnessjukhusen samt genom det kommittén givna uppdraget att verkställa utredning angående vården av sinnesslöa på de för sådana patienter avsedda statliga sinnessjukhusen samt modernisering och utbyggnad av dessa sjukhus.

Departementschefen.

Till en början vill jag anföra några synpunkter av allmän karaktär på den fortsatta upprustningen av den statliga sinnessjukvården.

Av propositionen nr 113 till 1950 års riksdag framgår, att statens sjuksjukvårdsberedning utgick från att generalplanen för sinnessjukvårdens utbyggande tills vidare skulle omfatta cirka 18 000 rationellt anordnade vårdplatser. Dessa skulle i stort sett motsvara platsbehovet år 1965 under förutsättning, att patientomsättningen ökades från 34 procent år 1948 till 45 procent. Därvid förutsattes även, att antalet vid sjukhusen intagna i förhållande till befolkningsunderlaget bleve i huvudsak oförändrat. Den gjorda uppskattningen av vårdplatsbehovet betraktades dock som approximativ med hänsyn till de många obestämbara faktorer, som kunde påverka platsbehovet. Kostnaderna för modernisering och utrustning av sinnessjukhusen enligt generalplanen beräknades kräva en insats av i runt tal 250 miljoner kronor eller i genomsnitt cirka 17 miljoner kronor per år under en byggnadsperiod av omkring 15 år. Med hänsyn till den stegring av byggnadskostnaderna, som inträtt efter det dessa beräkningar gjordes, kan totalbeloppet nu uppskattas till cirka 350 miljoner kronor och den behövliga årliga medelsanvisningen under en motsvarande byggnadsperiod till omkring 23 miljoner kronor.

Behovet av vårdplatser vid de egentliga sinnessjukhusen (inklusive sekundäravdelningarna) är allttjämt trängande. Antalet fastställda platser uppgick vid månadskiftet november—december 1952 till i runt tal 18 500. Beläggningen vid samma tidpunkt utgjorde 21 500, vilket innebär en överbeläggning med 3 000 eller cirka 16 procent. 630 patienter voro placerade i familjevård. Antalet exspektanter vid nämnda tillfälle var i det närmaste 1 650 mot cirka 1 500 vid motsvarande tidpunkt år 1951. Sistnämnda år uppgick patientomsättningen till närmare 41 procent. Orsaken till att antalet exspektanter ökat trots den höjda omsättningen torde vara, att det — såsom sinnessjukvårdsberedningen framhållit — föreligger ett latent vårdbehov, som icke låter sig exakt beräkna och som torde komma att göra sig ytterligare märkbart allteftersom förtroendet för sinnessjukvården tillväxer.

Utvecklingen synes visa, att den av sinnessjukvårdsberedningen gjorda preliminära uppskattningen av behovet av vårdplatser i varje fall icke är för hög.

För att begränsa utbyggnaden av den slutna sinnessjukvården och därmed de avsevärda kapitalinvesteringarna är det ytterst angeläget att pröva alla vägar, som kan leda till att det ökade vårdbehovet tillgodoses med minsta möjliga antal vårdplatser. Den betydelsefullaste faktorn härvidlag är patientomsättningen, vilken sålunda bör höjas. Det bör emellertid framhållas, att möjligheterna härför är begränsade i det att övervägande delen av vårdplatserna är belagda med kroniska fall. Det är alltså endast en mindre del av vårdplatserna, till vilken patientomsättningen är koncentrerad. Ur dessa synpunkter är det desto mera angeläget, att öka patientomsättningen på dessa effektiva platser.

En ökad omsättning fordrar bl. a., att behovet av kvalificerade läkare och utbildad vårdpersonal är tillgodosett.

Tillgången på läkare är f. n. så begränsad, att åtskilliga förste och andre läkartjänster ej äro tillsatta. Enligt vad jag inhämtat har chefen för civildepartementet för avsikt att denna dag föreslå viss löneförbättring för läkarpersonalen, vilket torde medverka till en förbättrad rekrytering till dessa tjänster. Vad angår personalen vid sinnessjukhusen vill jag erinra om, att Kungl. Maj:t i propositionen nr 86 till innevarande års riksdag föreslagit en nettoökning med 85 tjänster. I fråga om utbildningen av vårdpersonalen har förslag avgivits av 1949 års kommitté för sinnessjukvårdspersonalens utbildning. Förslaget överväges f. n. inom inrikesdepartementet. Det är enligt min mening angeläget att höja standarden inom sinnessjukvården även i detta avseende. Jag vill även erinra om att vid bifall till det i statsverkspropositionen, elfte huvudtiteln, punkten 110, framlagda förslaget ökade möjligheter skulle beredas sjukvårdspersonalen inom den statliga sinnessjukvården att deltaga i kurser, anordnade vid slöjdföreningens skola i Göteborg för utbildning av arbetsterapeuter.

Till begränsningen av vårdplatsbehovet skulle även bidra en intensifierad familjevårds- och hjälpverksamhet vid sjukhusen. Det är — såsom jag även framhållit i propositionen nr 86/1953 — ur dessa synpunkter jag tillstyrkt inrättande av ytterligare tjänster inom denna gren av sinnessjukvården. Vidare bör en vidgad forskning inom psykiatrien kunna giva erfarenheter, ägnade att medverka till en effektivisering av vården och därmed till en höjning av patientomsättningen. Jag vill i detta sammanhang erinra om, att 1948 års läkarutbildningssakkunniga i sitt betänkande angående läkarutbildningen (SOU 1953: 7) i princip tillstyrkt, att en eller flera professorer i psykiatri inrättas vid vissa större sinnessjukhus.

De av medicinalstyrelsen och statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande framlagda förslagen för nästa budgetår avser i stor utsträckning om- och nybyggnad av ekonomibygnader och panncentraler. Detta förhållande är betingat av praktiska skäl. För att säkerställa vårdavdelningarnas försörjning i olika hänseenden torde det nämligen vara nödvändigt att först sätta ekonomibygnaderna och panncentralerna i stånd innan moderniseringen av vårdpaviljongerna eller uppförande av nya sådana kan påbörjas. Genom ombyggnad av ekonomibygnader och vårdpaviljonger kommer vidare åtskilliga i dessa byggnader inrymda personalbostäder att slopas. På grund härav samt för att förbättra och i viss utsträckning öka bostadsbeståndet vid vissa sjukhus har kommittén framlagt förslag om reparation och uppförande av nya bostadshus. Man torde sålunda få räkna med, att under den första tiden av upprustningen förhållandevis stor del av investeringarna bindas för nu åsyftade ändamål. Jag vill emellertid understryka vikten av att allt göres för att på öppna marknaden eller eljest utan nybygg-

nad i statens regi skaffa bostäder för sinnessjukvårdspersonalen så att medel frigöres för själva sjukvårdens upprustning.

I fråga om utformningen av de föreslagna byggnadsarbetena har jag ej funnit anledning till erinran. Även kostnadsberäkningen — vilken grundar sig på prisläget den 1 juli 1952 — anser jag mig i stort sett kunna godtaga. Vid bifall till förslagen skulle för nästa budgetår erfordras en medelsanvisning av sammanlagt 31,2 miljoner kronor. Ett belopp av denna storlek är jag emellertid ej beredd att förordda. Anslaget torde i stället böra nära ansluta sig till det preliminärt beräknade beloppet, 22 miljoner kronor. De byggnadsobjekt, som ej rymmas inom denna ram, torde i händelse av ett ändrat arbetsmarknadsläge med sysselsättningssvårigheter böra komma i fråga såsom beredskapsarbeten. Som sådana arbeten bör enligt min mening upptagas följande, nämligen installation av hissar i paviljongerna 12 och 15 vid Ulleråkers sjukhus, samtliga arbeten vid Sundby sjukhus samt vid sekundäravdelningarna i Ribbingelund och Rosöga, uppförande av administrationsbyggnad, verkstäder och garage vid Birgittas sjukhus, uppförande av medicinskt centrum vid Ryhovs sjukhus, samtliga arbeten vid S:t Sigfrids sjukhus, uppförande av bostadshus för läkare vid S:ta Gertruds sjukhus och snickarverkstad vid S:t Olofs sjukhus, uppförande av bostadshus för förste läkare och modernisering av personalbostäder vid S:t Lars' sjukhus, uppförande av personalbostäder vid Vipeholms sjukhus samt bostadshus för ogift personal vid S:ta Maria och S:t Jörgens sjukhus, uppförande av upptagningspaviljong vid Restads sjukhus samt kapell m. m. vid Mariebergs sjukhus, uppförande av upptagningspaviljong och läkarbostäder samt modernisering av personaltvättstuga vid Sätters sjukhus, uppförande av upptagningspaviljong vid Frösö sjukhus samt ombyggnad av personalbostadshus vid Furunäsets sjukhus. Vidare torde bland beredskapsarbetena böra uppföras de till 125 000 kronor beräknade reparationsarbetena på kyrksalen vid Furunäsets sjukhus samt de vid Ryhovs sjukhus föreslagna elektriska arbetena, vilka kostnadsberäknats till 53 000 kronor.

Medel för övriga föreslagna arbeten torde böra anvisas på kapitalbudgeten. Jag föreslår, att för byggnadsarbeten beviljas sammanlagt 21 802 000 kronor för nästa budgetår. Jag har därvid för ombyggnad av norra mansavdelningen vid Ulleråkers sjukhus upptagit ett till 1 330 000 kronor nedsett belopp.

I likhet med kommittén beräknar jag till utredningsmedel 250 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat skulle anslaget för nästa budgetår bestämmas till (21 802 000 + 250 000) 22 052 000 kronor.

Utrustning av nya sinnessjukhus.

Förslag.

I årets statsverksproposition, elfte huvudtiteln, punkten 31, har anslaget till Utrustning av nya sinnessjukhus upptagits med ett allenast preliminärt beräknat belopp, 1 000 000 kronor.

Med skrivelse den 27 februari 1953 har *medicinalstyrelsen* avgivit förslag i ärendet.

Styrelsen har därvid till en början hemställt om medel för *utrustning av vissa nyttillkommande och ombyggda lokaler* vid statens sinnessjukhus. Härom har styrelsen anfört i huvudsak.

Vid *Ulleråkers sjukhus i Uppsala* pågår ombyggnad av norra mansavdelningen, varav södra flygelbyggnaden nyutrustas innevarande budgetår. För detta ändamål har beviljats ett belopp av 185 000 kronor. Ombyggnad av norra flygelbyggnaden har nu påbörjats. Denna kommer att helt överensstämma med den södra flygeln. Styrelsen föreslår, att tills vidare anvisas 100 000 kronor för nyutrustning av även ifrågavarande byggnadsdel.

Vid sjukhuset påbörjas vidare under innevarande kalenderår uppförandet av ett bostadshus för ogift personal. Denna byggnad kommer att inrymma 24 enkelrum, 12 dubbelrum och 1 samlingssal. Centrala sjukvårdsberedningen har efter granskning av direktionens utrustningsförslag för bostadshuset tillstyrkt ett belopp av 75 500 kronor. På grund härav föreslår styrelsen, att 75 000 kronor anvisas.

Medelsbehovet vid Ulleråkers sjukhus skulle sålunda uppgå till (100 000 + 75 000) 175 000 kronor.

För innevarande budgetår ha preliminärt anvisats 20 000 kronor för utrustning av i två nybyggnader inrymda möblerade bostäder (20 st.) för ogift personal vid *S:ta Anna sjukhus i Nyköping*. I nybyggnaderna äro inredda, förutom familjebostäder, kontorslokaler, arkiv och förråd. Centrala sjukvårdsberedningen har efter granskning av direktionens utrustningsförslag, avseende de möblerade bostäderna, samt förslag till kompletterande utrustning för kontorslokalerna m. m., ansett ett belopp av 63 000 kronor vara tillräckligt.

Sjukhusets lokaltelefonanläggning, som är föråldrad och försliten, måste ersättas med ny. Kostnaderna härför uppgå till i runt tal 5 000 kronor.

Medicinalstyrelsen föreslår, att (63 000 — 20 000 + 5 000) 48 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

För utrustning av ett bostadshus för ogift personal vid *Birgittas sjukhus i Vadstena* har under innevarande budgetår preliminärt anvisats 52 000 kronor. Efter granskning av direktionens utrustningsförslag har centrala sjukvårdsberedningen tillstyrkt, att 61 000 kronor anvisas. I enlighet härmed föreslår styrelsen, att ytterligare (61 000 — 52 000) 9 000 kronor ställas till förfogande.

Vid *Birgittas sjukhus* pågår även uppförande av två nya vårdpaviljonger (D III och D IV). Utrustningen av dessa har av direktionen kostnadsberäknats till 145 000 kronor. Centrala sjukvårdsberedningen har efter granskning av upprättat utrustningsförslag ansett sig böra tillstyrka 127 000 kronor för ändamålet. Styrelsen föreslår, att detta belopp anvisas.

Enligt det anförda skulle medelsbehovet för Birgittas sjukhus uppgå till (9 000 + 127 000) 136 000 kronor.

Vid *S:t Lars sjukhus i Lund* har B-paviljongen för kvinnor vid östra sjukhuset nyrenoverats. Vidare ha inom avdelning V A och sjukhusets öppna avdelning för manliga patienter 12 vårdplatser tillkommit. För utrustning med nya möbler av dessa avdelningar föreslår medicinalstyrelsen, att 30 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Ett personalbostadshus vid *Vipeholms sjukhus i Lund* är under påbyggnad, varigenom ytterligare 8 rum för ogift personal tillkomma. Medicinalstyrelsen föreslår, att 12 500 kronor anvisas för nästa budgetår för utrustning av dessa bostadsrum.

Vid *Restads sjukhus i Vänersborg* uppföres ny panncentral. Denna anläggning kommer även att omfatta nya verkstäder för maskincentralen. Utrustningen i de gamla verkstäderna är försliten och har i avvaktan på den nya maskincentralens tillkomst icke förnyats. Sådan förnyelse är emellertid nu ofrånkomlig. Viss nyanskaffning samt omändring av befintliga maskiner i verkstäderna är även betingad av omläggning från likström till växelström. Enligt upprättat utrustningsförslag skulle kostnaderna härför uppgå till 48 771 kronor. Härutöver föreslår byggnadsstyrelsen, att en truck för framforsling av kol från sjukhusets lastbrygga anskaffas för en kostnad av 7 000 kronor.

Medicinalstyrelsen förordar, att för berörda ändamål anvisas ett belopp av (48 000 + 7 000) 55 000 kronor.

Även vid *Mariebergs sjukhus i Kristinehamn* uppföres ny panncentral med tillhörande verkstäder. Liksom vid Restads sjukhus sker omläggning från likström till växelström. För nyutrustning av denna maskincentral erfordras 30 000 kronor.

Under innevarande budgetår har för påbörjandet av utrustning av en upptagningspaviljong vid sjukhuset med 56 vårdplatser preliminärt anvisats 90 000 kronor. Ett för utrustning av denna paviljong utarbetet förslag har preliminärt beräknats till 168 000 kronor. Medicinalstyrelsen föreslår, att ytterligare 40 000 kronor anvisas.

Medelsbehovet för Mariebergs sjukhus skulle i enlighet härmed uppgå till (30 000 + 40 000) 70 000 kronor.

För påbörjandet av erforderlig nyutrustning av administrationsbyggnaden vid *Säters sjukhus*, vilken är under ombyggnad, har under budgetåret 1950/51 preliminärt anvisats 55 000 kronor samt under budgetåret 1952/53 — likaledes i avvaktan på slutlig granskning av utrustningsförslagen — ytterligare 45 000 kronor, eller tillsammans 100 000 kronor. Utrustningsförslagen för berörda lokaler äro uppdelade å ett s. k. huvudförslag och ett specialförslag — det senare upptagande laboratorieutensilier — enligt vilka kostnaderna skulle uppgå till 106 898 kronor resp. 24 000 kronor. Centrala sjukvårdsberedningen har uppskattat kostnaderna för utrustning enligt huvudförslaget till 89 700 kronor och för laboratorieutrustningen till 12 800 kronor. Kostnaderna skulle sålunda uppgå till sammanlagt 102 500 kronor. Medicinalstyrelsen föreslår i enlighet härmed, att ytterligare (102 500 — 55 000 — 45 000) 2 500 kronor anvisas.

Under innevarande budgetår har för utrustning av ett nyuppfört personalbostadshus (12 enkelrum och 2 dubletter) preliminärt anvisats ett belopp av 18 000 kronor. Centrala sjukvårdsberedningen tillstyrker efter granskning av förslaget ett belopp av 23 500 kronor. Medicinalstyrelsen föreslår, att ytterligare (23 500 — 18 000) 5 500 kronor anvisas.

Vid sjukhuset är ytterligare ett bostadshus för ogift personal under uppförande, vilket liksom det ovannämnda kommer att inrymma 12 enkelrum och 2 dubletter. Ett till 25 800 kronor kostnadsberäknat förslag till erforderlig utrustning har granskats av centrala sjukvårdsberedningen, som beräknat kostnaderna till 23 700 kronor. Medicinalstyrelsen tillstyrker, att 23 500 kronor anvisas.

Vidare pågår ombyggnad av vissa ekonomiavdelningar vid Sätters sjukhus, vilken beräknas vara avslutad under nästkommande budgetår. Utrustningsförslag i anslutning härtill föreligger ännu ej i slutligt skick. Medicinalstyrelsen föreslår, att för påbörjandet av erforderlig nyutrustning i kökslokaler och personalmatsalar preliminärt anvisas 50 000 kronor.

I enlighet med det anförda beräknar styrelsen medelsbehovet för Sätters sjukhus till sammanlagt (2 500 + 5 500 + 23 500 + 50 000) 81 500 kronor.

Vid *Gådeå sjukhus i Härnösand* är ett bostadshus, inrymmande 12 möblerade enkelrum, under uppförande. Något utrustningsförslag har ännu icke uppgjorts. För påbörjandet av utrustningen föreslår medicinalstyrelsen, att 15 000 kronor preliminärt anvisas.

Direktionen för *Furunäsets sjukhus vid Piteå* har överlämnat förslag till utrustning, som föranledes av fjärde etappen av sjukhusets ombyggnad, vilken etapp berör 6 vårdavdelningar, centralkök, föreläsningssal och samlingsal för personal. Detta förslag omfattar även utrustning av nytt bostadshus för ogift personal om 16 rum. Kostnaderna för förslaget genomförande ha av centrala sjukvårdsberedningen beräknats till 208 000 kronor, och medicinalstyrelsen föreslår, att detta belopp anvisas.

Utrustning av psykiatriska kliniken i Lund. I beslut den 15 juni 1951 i anledning av propositionen nr 151/1951 angående vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. har Kungl. Maj:t förordnat, att från förevarande anslag må utgå bidrag med högst 212 000 kronor till kostnaderna för utrustning av psykiatriska kliniken i Lund. Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 28 december 1951, i samband med godkännande av utrustningsförslag för kliniken, bemyndigat styrelsen att av ovannämnda medel till Malmöhus läns landsting utbetala ett belopp av högst 182 800 kronor.

I framställning till medicinalstyrelsen den 18 februari 1953 har direktionen för Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund hemställt om ytterligare bidrag med 38 711 kronor till följd av inträffade prisstegringar efter utrustningsförslaget färdigställande samt behov av vissa kompletteringar, som tidigare icke kunnat förutses.

I avvaktan på att nyssnämnda framställning och därvid fogat förslag till kompletterande utrustning hunnit ingivas till Kungl. Maj:t föreslår medicinalstyrelsen, att ytterligare 10 000 kronor anvisas för ifrågavarande ändamål.

Vidare erinrar styrelsen om att under förevarande anslag fr. o. m. budgetåret 1948/49 anvisats särskilda medel för anskaffning av modern medicinsk utrustning till sinnessjukhusen, såsom elektrochockapparater, elektrokardiografer, laboratorieapparatur m. m. Under vart och ett av de senaste budgetåren har för detta ändamål anvisats 85 000 kronor.

Det är enligt styrelsens mening angeläget, att denna utrustning fortsätter, enär brister i detta avseende alltjämt förefinnas. Styrelsen hemställer, att för nästa budgetår mätte anvisas 50 000 kronor.

Medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså enligt styrelsen uppgå till sammanlagt (175 000 + 48 000 + 136 000 + 30 000 + 12 500 + 55 000 + 70 000 + 81 500 + 15 000 + 208 000 + 10 000 + 50 000) 891 000 kronor.

Departementschefen.

Allt efter det nybyggnads- och renoveringsarbetena vid statens sjuksjukhus slutföras uppkommer behov av att nyutrusta lokaler. Vissa av de av medicinalstyrelsen beräknade beloppen för utrustning äro preliminära. Då de slutliga kostnaderna otvivelaktigt komma att överstiga de preliminärt beräknade beloppen, anser jag mig kunna tillstyrka framställningarna. I övrigt har medicinalstyrelsens förslag ej givit mig anledning till erinran. Det av styrelsen för nästa budgetår upptagna beloppet, 891 000 kronor, torde dock kunna avrundas nedåt till 890 000 kronor.

Om- och utbyggnad av statens anstalt för fallandesjuka.

Förslag.

I skrivelse den 20 oktober 1952 har *byggnadsstyrelsen* erinrat, att Kungl. Maj:t den 17 januari 1947 uppdragit åt medicinalstyrelsen att inkomma med en plan för om- och utbyggnad av statens anstalt för fallandesjuka. Byggnadsstyrelsen hade, i enlighet med medicinalstyrelsens begäran och sedan Kungl. Maj:t den 28 mars 1947 ställt medel för ändamålet till byggnadsstyrelsens förfogande, i samråd med medicinalstyrelsen verkställt ifrågasvarande utredning.

Byggnadsstyrelsen har vidare erinrat, att den nuvarande anstalten — vars huvuduppgift är att omhändertaga epileptiska barn och utgöra en central för vården av kvinnliga fallandesjuka — består av ett stort antal byggnader mellan järnvägslinjen Jönköping—Falköping och Vätternstranden, cirka 3 km från Jönköping. De viktigaste byggnaderna, förutom administrations- och ekonomibyggnaderna, äro tre skolhem (Framtiden, Hoppet och Sörgården) för sammanlagt 133 barn med tillhörande skolbyggnad, ett arbetshem (Solbacken) för 32 pojkar, ett arbetshem (Sjöboda) för 25 flickor och ett arbetshem (Fristaden) för 32 äldre, något dementa kvinnor. Framtiden, Hoppet, Sörgården och Solbacken ligga inom huvudanstaltens område, Sjöboda cirka 1 km samt Fristaden cirka 4 km från anstalten.

Anstalten hindras nu i sin verksamhet bl. a. av de betydande avstånden mellan byggnaderna samt av det mindre goda skick, vari dessa befinna sig. Nämnnda förhållanden liksom även den omständigheten, att för huvudanstaltens byggnader gemensam värmecentral m. m. saknas, bidraga till att göra anstalten svårskött och oekonomisk i drift. Anläggningen är därför enligt byggnadsstyrelsen i behov av en genomgripande översyn och upp- rustning.

I fråga om de åtgärder, som erfordras för upprustning m. m. av anstalten har byggnadsstyrelsen anfört.

Det bör framhållas, att patientmaterialets särart gör, att det icke lämpligen bör vårdas i stora komplex utan allt efter sjukdomens art bör uppdelas i mindre byggnader, belägna på något avstånd från varandra. I den här framlagda generalplanen för anstalten har hänsyn tagits till detta önskemål.

Den nuvarande administrationsavdelningen, inrymd i ett mindre, förutvarande bostadshus, är otillräcklig. Sålunda saknas bl. a. erforderliga laboratorier och undersökningslokaler, varjämte anstaltens kontor är för litet. En ny administrationsbyggnad utgör därför ett oavvisligt behov. I direkt anslutning till densamma har planerats en observationsavdelning för 16 kvinnor och 9 män, vilken är nödvändig för ställande av diagnos och utväljande av lämplig terapi för det enskilda fallet. Samlingslokaler för de sjuka med möjlighet till filmförevisningar och samkväm av annat slag saknas, och en samlingsal med 224 platser synes böra uppföras. Vidare bör uppföras en sluten avdelning om 22 platser för fall av grava epilepsier med omtöckningstillstånd, vilka f. n. måste omhändertagas på statens sinnessjukhus på grund av platsbrist. Behov föreligger även av en avdelning för omhändertagande av cirka 25 barn under förskoleåldern samt av ett skolhem för pojkar och flickor om sammanlagt 52 platser.

En del av de befintliga byggnaderna, framförallt Sjöboda och Fristaden, befinna sig i mindre gott skick. De böra därför nedläggas, och nya byggnader böra i deras ställe uppföras inom huvudanstaltens område. Såsom ersättning föreslås för Fristaden uppförande av ett arbetshem (C 4) om 54 platser för äldre kvinnor och för Sjöboda ett arbetshem (C 1) om 27 platser för högtstående flickor. Fastigheten Fristaden bör i samband härmed försäljas. Till fastigheten Sjöboda skulle kunna förläggas ett särskilt mindre hem i statlig regi för hjärnskadade barn, vilka kräva anstaltsvård under omedelbar medicinsk ledning — oavsett om dessa barn förete epilepsi eller ej — och med tillgång till pedagogiskt skolad personal. Utredning här om pågår inom medicinalstyrelsen.

Nuvarande skolhemmet Framtiden föreslås ombyggt till centralförråd, syrum, vävsalar och skolkök. Såsom ersättning för Framtiden anordnas ett arbetshem (C 3) för 31 vuxna patienter. Skolhemmet Hoppet erfordrar viss ombyggnad men bibehålles som skolhem för 36 pojkar. Härjämte erfordras ytterligare ett arbetshem för exspektanterna (C 2). Skolhemmet Sörgården bibehålles oförändrat med 36 platser.

Anstaltens ekonomibygnad, som f. n. innehåller kök, matsalar och tvättinrättning, är i mycket dåligt skick och i behov av såväl genomgripande förbättringar, som utvidgningar, särskilt vad köket angår. Byggnadsstyrelsen har under utredningsarbetet funnit det lämpligast, ur såväl tekniska som ekonomiska synpunkter, att uppföra en ny ekonomibygnad. Den befintliga byggnaden föreslås omändrad till förrådsutrymmen i källarvåningen samt i de två övervåningarna personalrum för ogift personal. Beträffande tvättinrättningen har byggnadsstyrelsen räknat med, att all vittvätt framdeles ombesörjes av den planerade centraltvätten vid Ryhovs sjukhus, varvid endast en mindre tvättavdelning för framförallt barnens kläder i samband med den planerade nya ekonomibygnaden skulle erfordras vid Vilhemsro.

I utvidgningen bör även ingå en ny panncentral, förlagd väster om järn-

vägen. I anslutning till densamma har planerats för anstalten erforderliga verkstäder. Anstaltens transformatorstation, till vilken 1950 års riksdag beviljat anslag, är redan provisoriskt förlagd till platsen för den blivande panncentralen. Avsikten är att inbygga densamma i den föreslagna byggnaden. Genom samma riksdagsbeslut anvisades även medel för ny elektrisk utrustning till anstaltens nuvarande kök. Dessa köksapparater äro avsedda att överflyttas till den föreslagna nya ekonomibygnaden.

Den nuvarande administrationsbyggnaden föreslås ombyggd till bostäder för bl. a. föreståndarinnan och kassören. Utöver dessa bostäder erfordras nybyggda bostäder för anstaltschefen, intendenten, en andre läkare samt maskinförman.

Medicinalstyrelsen har i skrivelse den 21 mars 1952 godkänt det upprättade förslaget till om- och utbyggnad av anstalten.

Kostnaderna för genomförande av om- och utbyggnadsprogrammet enligt prisläget sommaren 1952 ha av byggnadsstyrelsen beräknats till sammanlagt 8 250 000 kronor enligt nedanstående sammanställning.

Administrations- och observationsbyggnad	1 030 000
Arbetshem C 1	320 000
» C 2	340 000
» C 3	330 000
» C 4	640 000
Byggnad för sluten avdelning	385 000
Ekonomibygnad	570 000
Byggnad för samlingsal	250 000
»Hoppet», skolhem för pojkar	168 000
Ombyggnad av f. d. kontorsbyggnad till bostadsbyggnad	60 000
Byggnad för småbarnsavdelning	270 000
»Framtiden» ombyggnad	275 000
Panncentral och verkstäder	700 000
Skolhem för pojkar och flickor	347 000
Personalbostadshus	310 000
Ny telefonväxel, brandalarm m. m.	65 000
Yttre arbeten, såsom anläggning av kulvertar för värme, vatten- och avloppsledning, reningsverk, transformatorstation m. m.	865 000
Ritningar, kontroll, administration samt oförutsedda utgifter	875 000
	<hr/>
	Summa kronor 7 800 000

Härtill komma överslagsvis beräknade kostnader för följande bostadshus, nämligen

för chefsläkare	140 000
» intendent	100 000
» andre läkare	85 000
» maskinförman	125 000
	<hr/>
	Kronor 450 000

I enlighet härmed skulle om- och utbyggnaden sammanlagt beräknas draga en totalkostnad av (7 800 000 + 450 000) 8 250 000 kronor.

Den framlagda planen för om- och utbyggnad av anstalten föreslås genomförd i etapper. Byggnadsstyrelsen har ansett, att i första byggnads-etappen böra uppföras ny panncentralbyggnad med kulvertar för värme samt transformatorstation med jordkablar. Kostnaderna härför ha beräknats till cirka 850 000 kronor. För att skapa förutsättningar för ett kvalificerat arbete vid anstalten bör enligt styrelsens mening i den första byggnadsetappen jämväl medtagas uppförandet av administrationsbyggnaden med observationsavdelning. För uppförande av denna byggnad beräknas cirka 1 150 000 kronor, inberäknat del av kostnaderna för yttre ledningar och administration.

Byggnadsstyrelsen hemställer, att för budgetåret 1953/54 måtte anvisas (850 000 + 1 150 000) 2 000 000 kronor till en första byggnadsetapp.

Departementschefen.

Statens anstalt för fallandesjuka i Jönköping övertogs den 1 juli 1939 från en stiftelse. Tidsförhållandena därefter har medfört, att förslag icke ansetts böra framläggas till den utvidgning och komplettering av anstalten, som erfordras för att den skall kunna vara en centralanstalt med allsidig utrustning för undersökning och vård av framförallt fallandesjuka kvinnor och barn.

På av medicinalstyrelsen gjord framställning uppdrog Kungl. Maj:t år 1947 åt styrelsen att inkomma med en plan för om- och utbyggnad av anstalten. Denna plan, som numera inkommit, har utarbetats av byggnadsstyrelsen i samråd med medicinalstyrelsen.

Av utredningen i ärendet framgår, att anstaltsbyggnaderna ligger förhållandevis spridda och att de befinner sig i mindre gott skick. Gemensam värmecentral saknas och eldning försiggår nu i 14 olika eldstäder. Dessa omständigheter medför, att anstalten är svårskött och oekonomisk i drift. Vidare saknas vissa lokaler helt, såsom laboratorier, undersökningslokaler och samlingsal. Andra utrymmen, t. ex. för kontor m. m. är för små. Dessa iakttagelser har bestyrkts av tjänstemän från inrikesdepartementet, vilka besökt anstalten.

Jag finner det med hänsyn härtill angeläget, att anstalten upprustas.

Såsom en första etapp i ombyggnaden av anstalten har föreslagits, att en ny panncentralbyggnad jämte kulvertar för värme och transformatorstation med jordkablar anlägges samt att administrationsbyggnad med observationsavdelning uppföres. Kostnaderna härför har beräknats till sammanlagt 2 000 000 kronor. För egen del anser jag, att medel för nästa budgetår bör anvisas för uppförande av panncentral jämte verkstäder och transformatorstation samt administrationsbyggnad ävensom till kulvert för värmeledningar från panncentralen till administrationsbyggnaden, utvändiga

ledning och planering för sistnämnda byggnad. Från byggnadsstyrelsen har jag under hand inhämtat, att kostnaderna för dessa arbeten kunna uppskattas till 1 600 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1952. Av detta belopp bör 1 000 000 kronor anvisas för nästa budgetår för påbörjande av arbetena. För ändamålet bör på riksstaten för nästa budgetår under kapitalbudgeten, statens allmänna fastighetsfond, uppföras ett investeringsanslag å sistnämnda belopp.

Överlåtelse av vissa områden vid Salberga sjukhus i Sala.

Förslag.

I en inom andra kammaren väckt motion (II:176) hemställde herrar *Jacobsson* i Sala och *Vigelsbo*, att 1950 års riksdag måtte besluta, att till Salabygdens fornminnesförening i Sala stad utan ersättning skulle överlåtas vissa Salberga sjukhus tillhöriga områden vid Väsby kungsgård.

I motionen har bl. a. framhållits, att fornminnesföreningen enligt beslut av 1936 års riksdag vore ägare till Väsby kungsgård samt att föreningen vore i behov av vissa områden, som gränsade till kungsgården och som tillhörde Salberga sjukhus.

Över motionen har yttranden avgivits av statskontoret och medicinalstyrelsen.

Statskontoret har, i avsaknad av närmare utredning, framhållit, att det vore naturligt, att frågan i vad mån och under vilka former och villkor en upplåtelse skulle medgivas i första hand bedömdes av Kungl. Maj:t, sedan för ärendets avgörande erforderliga uppgifter kunnat inhämtas. Ämbetsverket ansåge därför, att motionen icke borde till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Medicinalstyrelsen har framhållit, att vissa markområden numera vore utan värde för sjukhuset. Övriga delar av det till överlåtelse ifrågasatta området vore av stort värde för sjukhusets trädgårdsodling, och överlåtelse av dessa avstyrktes.

Utskottet framhöll, att av medicinalstyrelsens yttrande syntes framgå, att vissa delar av det i motionen åsyftade området f. n. saknade värde för Salberga sjukhus. Andra delar däremot ansåges icke böra överlåtas med hänsyn till sjukhusets behov av jord för trädgårdsodling. Utskottet hade för sin del icke kunnat bilda sig någon bestämd uppfattning om möjligheterna att genom delning av området tillgodose fornminnesföreningens behov utan att därmed sjukhuset avhändes för dess verksamhet nödvändig mark. Bl. a. syntes undersökning behöva ske angående förutsättningarna ur fastighetsbildningssynpunkt att med Väsby kungsgård sammanlägga olika delar av ifrågavarande område.

Om en för båda parter tillfredsställande lösning kunde uppnås, hade utskottet i och för sig intet att erinra mot att mark ställdes till Salabygdens fornminnesförenings förfogande. Det vore emellertid naturligt, att denna fråga i första hand utreddes och prövades av Kungl. Maj:t. Enligt utskottets mening borde Kungl. Maj:t därför i anledning av förevarande motion låta närmare undersöka om det av motionärerna åsyftade markområdet åtminstone till någon del borde överlåtas till fornminnesföreningen.

I skrivelse den 7 december 1950, nr 407, anmälde *riksdagen*, att den fattat beslut i överensstämmelse med vad utskottet i utlåtandet föreslagit.

Yttranden.

Medicinalstyrelsen framhåller, att den icke kan tillstyrka ett avstående av de sjukhuset nu tillhörande områden, som äro utlagda till trädgård. Styrelsen har emellertid icke något att erinra mot ett överlåtande till fornminnesföreningen av dels den s. k. mynttomten, omfattande cirka 4 860 m², dels ock en söder därom belägen betesmark om cirka 2 980 m². Något hinder ur fastighetsbildningssynpunkt kan ej anses föreligga för att sammanlägga sistnämnda områden med Väsby kungsgård, vilken äges av fornminnesföreningen.

Statens kommitté för sinnessjukvårdens utbyggande finner i likhet med medicinalstyrelsen, att hinder icke föreligger för överlåtelse till Salabygdens fornminnesförening av den s. k. mynttomten samt en söder därom belägen betesmark om 2 980 m². Däremot bör enligt kommitténs mening åtminstone icke tills vidare överlåtas övriga ifrågasatta områden. Ett slutligt ställningstagande till den ifrågasatta överlåtelsen av övriga berörda områden torde icke böra tagas förrän frågan om rikshuvudvägens sträckning m. m. genom Sala stad definitivt fastställts.

Departementschefen.

Beträffande föreliggande förslag om överlåtelse till Salabygdens fornminnesförening av vissa Salberga sjukhus tillhöriga områden vill jag framhålla, att den s. k. mynttomten på vilken under 1630-talet ett myntverk varit uppfört, torde vara att anse som fast fornlämning. Tomten torde sålunda icke kunna utnyttjas för bebyggelse eller plantering och därför sakna ekonomiskt värde för sjukhuset. Jämväl den söder om tomten belägna betesmarken om 2 980 m² torde vara utan värde för sjukhuset. Jag tillstyrker i likhet med remissinstanserna, att dessa områden utan ersättning överlåtes till fornminnesföreningen. Kungl. Maj:t torde sålunda böra hos riksdagen utverka bemyndigande härtill. Jag förutsätter, att föreningen svarar för alla med överlåtelsen förenade kostnader.

Sammanfattning och hemställan.

Vid bifall till vad jag i det föregående förordat skulle å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. avses medel för följande ändamål:

Uppförande av tuberkulosavdelning vid Ulleråkers sjukhus	80 000
Ytterligare ombyggnadsarbeten vid sekundärvadningarna i Rosöga, Ribbingelund och Olofsfors	75 000
Uppförande av personalbostadshus vid Mariebergs och Pärby sjukhus	28 000
Ombyggnads- och utvidgningsarbeten vid Furunäsets sjukhus vid Piteå	280 000
Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus	26 000
Merkostnader till följd av prisstegringar å vissa byggnadsarbeten	2 500 000
Summa kronor	2 989 000

Sammanlagt skulle alltså till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisas 2 989 000 kronor.

Härjämte skulle vid bifall till vad jag i det föregående förordat för budgetåret 1953/54 under anslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m. avses medel för följande ändamål:

Ulleråkers sjukhus:

Uppförande av tuberkulosavdelning	500 000
Ombyggnad av norra mansavdelningen	1 330 000
Uppförande av bostadshus för personal och förste läkare	370 000
Uppförande av överläkarbostad	135 000

Birgittas sjukhus:

Uppförande av vårdpaviljonger	900 000
Uppförande av vårdpaviljong D V	975 000

Västra Ny sjukhus:

Om- och nybyggnadsarbeten	400 000
Uppförande av panncentral	280 000

Ryhovs sjukhus:

Uppförande av personalbostadshus	610 000
--	---------

S:ta Gertruds sjukhus:

Uppförande av panncentral m. m.	1 200 000
Uppförande av Gullberna sjukhus i Karlskrona	3 500 000

<i>S:t Lars' sjukhus:</i>	
Uppförande av tuberkulosavdelning	2 850 000
<i>S:ta Maria sjukhus:</i>	
Ombyggnad av ekonomibygnaden	500 000
<i>S:t Jörgens sjukhus:</i>	
Uppförande av panncentral	900 000
<i>Restads sjukhus:</i>	
Uppförande av panncentral	180 000
Uppförande av personalbostadshus m. m.	600 000
Omläggning av värmesystemet	200 000
Anordnande av sekundäravdelning i Uddevalla	600 000
<i>Mariebergs sjukhus:</i>	
Uppförande av panncentral	285 000
Uppförande av vårdpaviljong	740 000
Ombyggnad av vårdpaviljongerna n:ris 15 och 16	918 000
Anslutning av paviljong 3 till sjukhusets värmecentral m. m.	60 000
<i>Västra Marks sjukhus:</i>	
Modernisering av ekonomibygnaderna	500 000
<i>Säters sjukhus:</i>	
Renovering av kyrksalen	95 000
Anordningar för klorering av avloppsvatten	45 000
<i>Pärby sjukhus:</i>	
Anordnande av promenadgård m. m.	97 000
<i>Frösö sjukhus:</i>	
Ombyggnad av administrationsbyggnaden m. m.	845 000
<i>Umedalens sjukhus:</i>	
Uppförande av tuberkulosavdelning	400 000
<i>Furunäsets sjukhus:</i>	
Ombyggnads- och utvidgningsarbeten	550 000
Uppförande av vårdpaviljong för ålderspsykosor och senila patienter	500 000
Anordnande av verkstäder m. m.	190 000
Uppförande av personalbostadshus	280 000
<i>Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus</i>	267 000
<i>Utredningsmedel</i>	250 000
Summa kronor 22 052 000	

Sammanlagda medelsbehovet under budgetåret 1953/54 för nu föreslagna arbeten m. m. skulle alltså uppgå till 22 052 000 kronor.

Med avseende å de anvisade medlen torde få gälla, att de i det föregående angivna fördelningarna icke skola vara i detalj bindande för medlens disposition. I den mån så med hänsyn till sättet för byggnadsarbetenas bedrivande eller eljest kan befinnas lämpligt, torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande en ökning av beräknad medelsdisposition för visst ändamål kunna ske mot det att motsvarande minskning vidtages för ett annat.

För utrustning av nya sinnessjukhus samt för om- och utbyggnad av statens anstalt för fallandesjuka skulle slutligen anvisas resp. 890 000 och 1 000 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. besluta

a) att vid Birgittas sjukhus i Vadstena skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag uppföras vårdpaviljong D V för en beräknad kostnad av högst 1 425 000 kronor;

b) att vid S:ta Gertruds sjukhus i Västervik skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat nytt förslag uppföras panncentral m. m. för en beräknad kostnad av högst 2 670 000 kronor;

c) att vid S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag utföras ombyggnad av ekonomibygnaden för en beräknad kostnad av högst 1 600 000 kronor;

d) att vid S:t Jörgens sjukhus i Göteborg skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat nytt förslag uppföras panncentral m. m. för en beräknad kostnad av högst 2 275 000 kronor;

e) att vid Restads sjukhus i Vänersborg skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag utföras omläggning av värmesystemet för en beräknad kostnad av högst 545 000 kronor;

f) att i Uddevalla skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag anordnas sekundäravdelning för en beräknad kostnad av högst 1 415 000 kronor;

g) att vid Mariebergs sjukhus i Kristinehamn skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag utföras ombyggnad av vårdpaviljongerna nr 15 och 16 för en beräknad kostnad av sammanlagt högst 2 800 000 kronor;

II. godkänna övriga nya byggnadsföretag, som jag i det föregående förordat skola upptagas såsom beredskapsarbeten;

III. besluta, att vid statens anstalt för fallandesjuka skall i huvudsaklig överensstämmelse med av mig förordat förslag verkställas om- och utbyggnad för en beräknad kostnad av högst 1 600 000 kronor;

IV. bemyndiga Kungl. Maj:t att till Salabygdens fornminnesförening utan ersättning överlåta de Salberga sjukhus tillhöriga områden, som av mig i det föregående angivits;

V. till *Vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.* under statens allmänna fastighetsfond anvisa

a) å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 ett investeringsanslag av 2 989 000 kronor;

b) för budgetåret 1953/54 ett investeringsanslag av 22 052 000 kronor;

VI. till *Utrustning av nya sinnessjukhus* för budgetåret 1953/54 under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 890 000 kronor;

VII. till *Statens anstalt för fallandesjuka: Om- och utbyggnadsarbeten* för budgetåret 1953/54 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Örtenberg.

INNEHÅLLSFÖTECKNING.

	Sid.
Anslag till vissa byggnadsarbeten vid statens sinnessjukhus m. m.	2
Anslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1952/53.	
<i>Förslag</i>	2
Uppförande av tuberkulosavdelning vid Ulleråkers sjukhus	2
Ytterligare ombyggnadsarbeten vid sekundäravdelningarna i Rosöga, Ribbingelund och Olofsfors	3
Uppförande av personalbostadshus vid Mariebergs och Pärby sjukhus	3
Ombyggnads- och utvidgningsarbeten vid Furunäsets sjukhus vid Piteå	4
Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus	5
Merkostnader till följd av prisstegringar å vissa byggnadsarbeten	6
<i>Departementschefen</i>	7
Anslag för budgetåret 1953/54.	
<i>Förslag</i>	8
Ulleråkers sjukhus i Uppsala	8
Sundby sjukhus vid Strängnäs	11
Sekundäravdelningen i Ribbingelund	12
Sekundäravdelningen i Rosöga	13
Birgittas sjukhus i Vadstena	13
Västra Ny sjukhus	16
Ryhovs sjukhus i Jönköping	17
S:t Sigfrids sjukhus i Växjö	18
S:ta Gertruds sjukhus i Västervik	20
S:t Olofs sjukhus i Visby	22
Uppförande av Gullberna sjukhus i Karlskrona	22
S:t Lars' sjukhus i Lund	23
Vipeholms sjukhus i Lund	25
S:ta Maria sjukhus i Hälsingborg	25
S:t Jörgens sjukhus i Göteborg	27
Restads sjukhus i Vänersborg	28
Anordnande av sekundäravdelning i Uddevalla	31
Mariebergs sjukhus i Kristinehamn	33
Västra Marks sjukhus i Örebro	36
Säters sjukhus	36
Pärby sjukhus i Grangärde	39
Frösö sjukhus vid Östersund	40
Umedalens sjukhus vid Umeå	41
Furunäsets sjukhus vid Piteå	42
Elektriska arbeten vid vissa statens sinnessjukhus	45
Utredningsmedel	47
<i>Departementschefen</i>	47

	Sid.
Utrustning av nya sinnessjukhus	51
<i>Förslag</i>	51
<i>Departementschefen</i>	54
Om- och utbyggnad av statens anstalt för fallandesjuka	54
<i>Förslag</i>	54
<i>Departementschefen</i>	57
Överlåtelse av vissa områden vid Salberga sjukhus i Sala	58
<i>Förslag</i>	58
<i>Yttranden</i>	59
<i>Departementschefen</i>	59
Sammanfattning och hemställan	60
